

Tweede Bestuursrapportage 2022

(geamendeerd)

Geamendeerde Tweede Bestuursrapportage 2022

De Tweede Bestuursrapportage 2022 is op 8 november 2022 door de raad behandeld. Met inachtneming van een amendement heeft de raad de Tweede Bestuursrapportage 2022 unaniem vastgesteld.

Het amendement betreft het ten laste van het begrotingsaldo vormen en vullen van een bestemmingsreserve voor de ondersteuning van verenigingen c.a. in verband met de energiecrisis.

De financiële consequenties van dit amendement leiden tot een mutatie van € 1.000.000 in de reserves op programma 6a Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
6a. Algemene dekkingsmiddelen					
Meicirculaire 2022	5.442 V	6.509 V	8.887 V	9.845 V	3.475 V
Septembercirculaire 2022	3.006 V	3.831 V	2.432 V	916 V	7.286 V
Gerealiseerde meeropbrengst OZB	175 V	175 V	175 V	175 V	175 V
Bijdrage SVHW	3 V	66 N	69 N	73 N	77 N
Administratieve overheveling coronamiddelen	99 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	5 N	17 V	17 V	17 V	17 V
Totaal 6a. Algemene dekkingsmiddelen	8.720 V	10.467 V	11.441 V	10.880 V	10.876 V
Mutaties reserves Algemene dekkingsmiddelen					
Storting bestemmingsreserve ondersteuning energiecrisis	1.000 N	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-
Eindtotaal	7.720 V	10.467 V	11.441 V	10.880 V	10.876 V

Het totaal van de mutaties in de Tweede Bestuursrapportage 2022 wijzigt hierdoor met € 1.000.000 nadelig. Dit betekent dat het saldo van de Begroting 2022 op dit moment uitkomt op € 29.000 voordelig.

(bedragen x € 1.000)	2022
Saldo Begroting 2022	13 V
Mutaties Eerste Bestuursrapportage 2022	2.573 N
Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2022	2.589 V
Saldo Begroting 2022 na Tweede Bestuursrapportage 2022	29 V

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Programma 1. Inwoner en Bestuur	5
1.1 Doelenbomen Inwoner en bestuur	5
1.2 Financieel overzicht	13
Programma 2. Altena Samenredzaam	15
2.1 Doelenbomen Altena Samenredzaam	15
2.2 Financieel overzicht	26
Programma 3. Veelzijdig Altena	28
3.1 Doelenbomen Veelzijdig Altena.....	28
3.2 Financieel overzicht	42
Programma 4. Duurzaam Altena	45
4.1 Doelenbomen Duurzaam Altena.....	45
4.2 Financieel overzicht	56
Programma 5. Bereikbaar Altena	58
5.1 Doelenbomen Bereikbaar Altena	58
5.2 Financieel overzicht	65
Programma 6. Financiën	66
6.1 Doelenbomen Financiën	66
6.2 Financieel overzicht	70
Investerings	75
Samenvattend overzicht	77
Financieel overzicht.....	77

Inleiding

Voor u ligt de Tweede Bestuursrapportage 2022. Hierin wordt gerapporteerd over de uitvoering van de Begroting 2022 in de periode na vaststelling van de Eerste Bestuursrapportage 2022 tot september 2022. De Tweede Bestuursrapportage 2022 geeft een mutaties van € 3.589.000 voordelig. Dit betekent dat het saldo van de Begroting 2022 op dit moment uitkomt op € 1.029.000 voordelig.

De stand van zaken van de beleidsmatige uitvoering wordt weergegeven via de in de doelenbomen samengebrachte doelstellingen uit de Begroting 2022, waarbij ieder onderdeel is voorzien van een kleurindicatie en een korte toelichting. De Auditcommissie heeft de wens geuit de rapportage op de doelenbomen compacter te zien. Omdat de Tweede Bestuursrapportage 2022 voortbouwt op de Begroting 2022 en de Eerste Bestuursrapportage 2022 is er voor gekozen de vormgeving van de doelenbomen eerst vanaf de Begroting 2023 aan te passen.

De Tweede Bestuursrapportage 2022 gaat alleen in op mutaties op de Begroting 2022. Effecten van deze mutaties voor de jaren 2023 en verder worden cijfermatig verwerkt in de Begroting 2023 en de Meerjarenraming 2024-2026. Conform de financiële verordening worden alleen significante afwijkingen van de begroting boven € 50.000 nader toegelicht. Kleinere mutaties zijn verzameld onder de post 'Diverse mutaties'.

Op de volgende pagina's worden per programma de beleidsmatige stand van zaken beschreven en de significante financiële mutaties in 2022 toegelicht. De rapportage sluit af met een beschrijving van enkele andere ontwikkelingen. Tot slot volgt een samenvatting en worden de beslispunten weergegeven.

Programma 1. Inwoner en Bestuur

1.1 Doelenbomen Inwoner en bestuur

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Dienstverlening: de inwoner centraal					
ledereen doet mee en kan met ons communiceren.	Begrijpelijke communicatie, zowel in woord als geschrift.	<ul style="list-style-type: none"> Onze informatie is duidelijk, actueel en volledig, op alle kanalen. We informeren de inwoners actief. We bieden ondersteuning aan inwoners die minder digitaal vaardig zijn of moeite hebben met de Nederlandse taal ondersteunen we initiatieven vanuit onze maatschappelijke partners, zoals de bibliotheek. We hanteren schrijfniveau B1 in alle communicatie. 	Via het interne traject 'klare taal' is een schrijfwijzer opgesteld en worden ook in 2022 trainingen gegeven. Daarnaast wordt een vervolg gegeven aan het herschrijven van een aantal digitale formulieren en brieven namens de gemeente (schrijfniveau B1).		Schrijfwijzer is intern gecommuniceerd en medewerkers nemen deel aan de e-learning 'Klare taal'. Verdieping vindt plaats via live-trainingen, gekoppeld aan de vakgebieden van de teams. In verbinding met het programma Dienstverlening.
Optimale dienstverlening, waarbij de inwoner centraal staat.	Tevreden inwoners en ondernemers	<ul style="list-style-type: none"> We brengen de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeente Altena minimaal op het niveau van de landelijke benchmark. 			Begin 2022 is de nulmeting dienstverlening uitgevoerd door Customer Revolution. Tegelijkertijd is door een dienstverleningsmakelaar op basis van casuïstiek een analyse gemaakt van de klantgerichtheid van de organisatie.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> • We richten de dienstverlening in aan de hand van de gemeentelijke serviceformule Altena waarmee samenhang ontstaat tussen de ervaring van de inwoner en ondernemer en de bedrijfsvoering van de gemeente (cultuur, processen en ICT) • Inwoners kunnen meedenken over dienstverlening o.a. de klantreizen zijn daar onderdeel van • We bieden ruimte aan ideeën, plannen en wensen uit de samenleving, vanuit het principe 'ja mits'. • We spelen in op ontwikkelingen • We maken onze prestaties op het gebied van dienstverlening meetbaar en delen deze in een monitor dienstverlening • We maken gebruik van het kerngericht werken om dichtbij de inwoners te kunnen opereren, zichtbaar en aanspreekbaar te zijn. 			<p>Op basis van deze inzichten wordt gewerkt aan de vertaling van het dienstverleningsconcept naar de serviceformules van de gemeente Altena. Dit doen we op basis van de verschillende rollen en aard van de relatie. De serviceformules komen door middel van co-creatie met de medewerkers en de klantgroepen tot stand. Er wordt een vervolgplan opgesteld om gericht en blijvend invulling te geven aan klantgerichte dienstverlening en op basis van de ontwikkelingen te blijven aansluiten bij de verwachting van de burger. Hierin wordt ook verbinding gemaakt met organisatieontwikkeling.</p> <p>Om de inkomende digitale klantvragen beter te kunnen monitoren wordt de eerstelijns-ingang via algemene kanalen gekanaliseerd. Dat betekent onder andere op de website dat er geen persoonlijke e-mailadressen meer vermeld zullen worden. Daarnaast is er aandacht voor het vastleggen van relatiebeheer binnen een aantal teams. In de 2^e helft van 2022 wordt hiervoor CRM systeem Tribe geïmplementeerd bij team Ondernemen.</p> <p>Op basis van de resultaten van het onderzoek naar de gemeente-app (motie Raad uit november 2021) is besloten om in te zetten op de doorontwikkeling van de website en geen extra kanaal via een app te realiseren.</p> <p>Het proces van afhandelen van meldingen openbare ruimte is geëvalueerd. Er worden diverse systemen onderzocht die het proces kunnen ondersteunen.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					Voor de optimalisatie van het proces is een klantreis uitgevoerd. Hierover verwachten we eind 2022 besluitvorming.
Voldoende ruimte voor lijkbezorging in de eigen kern op een adequaat onderhouden gemeentelijke begraafplaats	Implementatie van het gemeentelijk begraafplaatsenbeleid en verdere verbeteringen van het gemeentelijk begraafplaatsenbeleid in de komende jaren	<ul style="list-style-type: none"> • We bereiden de uitbreiding van de begraafcapaciteit in Woudrichem en de inbreiding van de begraafcapaciteit in Rijswijk voor. • We onderzoeken de haalbaarheid van de aanleg van een of meerdere voorzieningen voor het begraven en / of gedenken van stilgeborenen. • We bieden op alle begraafplaatsen aan nabestaanden de gelegenheid om urnen te bewaren in een urnenmuur (2021-2024). • We werken de voorstellen voor het verduurzamen van onderhoud van de begraafplaatsen nader uit • We stellen een lijst op van de te behouden historisch waardevolle graven alsmede de mogelijkheden voor het gedenken van de overledenen die zijn begraven in een verzamelgraf • We zorgen voor leenrolstoelen op elke begraafplaats. 			<ul style="list-style-type: none"> • Voor Woudrichem is aankoop van grond in de afrondende fase. Planologische procedure wordt nu opgepakt. Plannen voor inrichting en ingebruikname van het nieuwe gedeelte worden opgesteld. Voor Rijswijk is door middel van nader onderzoek gekeken of de begraafcapaciteit alsnog op orde gehouden kan worden op de huidige begraafplaats. Door middel van inbreiding kan dit voor de komende tijd gerealiseerd worden. • De klankbordgroep begraven geeft aan dat het aanleggen van een aparte voorziening voor stilgeborenen niet als meerwaarde wordt gezien. Begraven van deze kinderen kan beter in de al bestaande kindergraven gedaan worden. Wel stelt men prijs op een monument voor stilgeboren kinderen. Dit werken we verder uit, eventueel in combinatie met een monument voor overledenen die zijn overgebracht naar een verzamelgraf. • Door middel van een enquête is in beeld gebracht welke voorziening men wil in de kernen waar nu op een gemeentelijke begraafplaats nog geen urnen in een urnenmuur geplaatst kunnen worden. Met de uitkomst van deze enquête wordt nog dit jaar een project gestart om op deze gemeentelijke begraafplaatsen een voorziening voor urnen te maken. Uitgangspunt is, dat de voorzieningen nog dit jaar of begin volgend jaar geplaatst

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					<p>worden. Hierna kunnen in alle kernen waar een gemeentelijke begraafplaats is urnen in een urnenmuur, urnenkelder of in een graf bijgezet worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor verduurzamen van het onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen worden ideeën vormgegeven. Hierbij wordt ook gekeken of de begraafplaats groener kan worden. • Inmiddels is een lijst opgesteld met te behouden historisch waardevolle graven. De lijst zal aan het college aangeboden worden voor vaststelling. Beleid voor het omgaan met deze graven is een logisch gevolg. • Op verzoek van de gemeenteraad worden op alle gemeentelijke begraafplaatsen leenrolstoelen geplaatst voor een proefperiode van één jaar. Na dit jaar wordt geëvalueerd of voortzetting nodig is.
Kerngericht en van buiten naar binnen / uitnodigend besturen					
<p>Krachtige kernen met een sterke sociale cohesie en inwoners die zich betrokken voelen bij de gemeente en meedoen.</p>	<p>Er wordt kerngericht gewerkt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We werken van 'buiten naar binnen' en zijn zichtbaar en actief in de kernen aanwezig. • We treden initiatieven uit de samenleving welwillend tegemoet en vullen onze rol steeds 'op maat' in. • We evalueren het programma kerngericht werken. • Als onderdeel van het programma werken we met een online participatieplatform om inwoners meer bij de lokale politiek te betrekken en 	<p>Doorlopend</p>		<p>Uitvoering is ingebed in de beleidsnota 'Bestuurlijke vernieuwing in actie'. De aanbevelingen van uit rekenkameronderzoek naar bewonersinitiatieven en ons online platform: https://aandeslag.gemeentealtena.nl/nl-NL/</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		inspraak te digitaliseren.			
		We werken met budgetten per kern om initiatieven met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde een duwtje in de rug te geven.	Doorlopend		Met de subsidieregeling worden zowel éénmalige activiteiten (met maximaal € 2.000) als structurele activiteiten (Oranjeverenigingen, 4 mei comités, timmerdorpen, dorpsraden en onderhoud muziekkiosken) ondersteund.
	Actieve inwoners en ondernemers die taken van ons overnemen als zij het beter of goedkoper kunnen	We staan er voor open om door onze inwoners te worden uitgedaagd.	Doorlopend		Uitvoering is ingebed in de beleidsnota 'Bestuurlijke vernieuwing in actie'. De aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek naar bewonersinitiatieven en ons online platform: https://aandeslag.gemeentealtena.nl/nl-NL/
Sterke speler in de regio en daarbuiten/regionale samenwerking stimuleren					
Optimale behartiging van de belangen van de lokale samenleving in samenwerkingsrelaties	Krachtige vertegenwoordiging van de gemeente in samenwerkingsrelaties	<ul style="list-style-type: none"> We houden een open oog voor andere samenwerkingsverbanden en netwerken die voor Altena interessant kunnen zijn, naast ons lidmaatschap van de P10 en de M50. We bouwen aan goede contacten met de colleges van onze buurgemeenten en verkennen de mogelijkheden tot het aangaan van nieuwe of intensiveren van bestaande vormen van samenwerking 	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 nemen we een besluit over voortzetting deelname van ons lidmaatschap van de P10 en M50 (afgesproken dit bij de start nieuwe bestuursperiode te doen) Eerste helft 2022 leveren we onze bijdrage aan het opstellen en vaststellen van het verstedelijkingsakkoord Breda-Tilburg (SRBT) 		<p>Onze betrokkenheid bij activiteiten van de P10 en M50 loopt door. We hebben geconstateerd dat beide lidmaatschappen in de praktijk goed uitpakken. Binnen de netwerken worden kennis en ervaring gedeeld en trekken we gezamenlijk op bij landelijke thema's. Dit helpt om de inhoudelijke doelen van Altena te bereiken.</p> <p>We hebben besloten om ook na 2023 aangesloten te blijven bij de P10 en M50.</p> <p>Het proces van de verstedelijkingsstrategie loopt nog door.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
			<ul style="list-style-type: none"> Actieve bijdrage aan het uitbouwen van de samenwerking binnen de regio Baronie (10 gemeenten, verkenning in 2021). 		We leveren onze bijdrage aan deze samenwerking door onder meer het bestuurlijk opdrachtgeverschap in te vullen. In de 2e helft van 2022 wordt met de nieuwe colleges van de Baronie gemeenten gewerkt aan een doorstart.
Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit					
Altena is een veilige plek om te wonen, te werken en deel te nemen aan het maatschappelijke leven.	Betere zichtbaarheid en bereikbaarheid van de politie	<ul style="list-style-type: none"> We stimuleren en ondersteunen de politie bij het vergroten van de zichtbaarheid van de wijkagenten. We gaan in gesprek met de politie over het verbeteren van de bereikbaarheid van de politieorganisatie. 	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 sluit de gemeente aan bij de communicatie van de politie over de politieorganisatie. In 2022 communiceert de gemeente minstens twee keer over de wijkagenten en de wijze waarop inwoners/ondernemers in contact kunnen treden met de wijkagenten. 		<p>De gemeente is hierover continu met de politie in gesprek. De gemeente deelt actief de berichtgeving van de politie, waardoor de zichtbaarheid vergroot wordt.</p> <p>Met het team communicatie wordt bezien hoe de werkzaamheden van wijkagenten en boa's uiteengezet kunnen worden aan de inwoners / ondernemers alsmede de wijze waarop zij zich het beste kunnen voorstellen.</p>
	Inwoners weten hoe zij de politieorganisatie kunnen bereiken	<ul style="list-style-type: none"> We gaan in gesprek met de politie over het verbeteren van de bereikbaarheid van de politieorganisatie. We stimuleren en ondersteunen de politie bij het communiceren over hoe en wanneer de politie benaderd kan worden. 	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 wordt tijdens de gesprekken tussen de politie en de burgemeester dit onderwerp meegenomen. Het is een continue punt van aandacht. In 2022 sluit de gemeente aan bij de communicatie van de politie over de 		<p>De gemeente is hierover continu met de politie in gesprek. De gemeente deelt actief de berichtgeving van de politie, waardoor de zichtbaarheid vergroot wordt.</p> <p>Met het team communicatie wordt bezien hoe de werkzaamheden van wijkagenten en boa's uiteengezet kunnen worden aan de inwoners / ondernemers alsmede de wijze waarop zij zich het beste kunnen voorstellen.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
			politieorganisatie en de wijze waarop inwoners/ondernemers in contact kunnen treden met de politie.		
	Meer vrijwillige politiemedewerkers in onze gemeente	We stimuleren en ondersteunen de politie bij het werven van vrijwillige politiemedewerkers. Op dit moment geeft de politie aan voldoende vrijwillige politiemedewerkers te hebben in het basisteam Dongemond.	Indien de politie in 2022 een wervingscampagne start voor meer vrijwillig politiemedewerkers wordt dit door de gemeente ondersteund.		Op dit moment geeft de politie aan niet meer vrijwillige politiemedewerkers nodig te hebben. Indien de politie een wervingscampagne start sluit de gemeente hierbij aan.
	Een efficiënte afstemming en verbinding tussen veiligheid en het sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> We pakken de afstemming tussen veiligheid en het sociaal domein op in de doorontwikkeling van het sociaal domein en werken dit nader uit. We nemen de samenwerking tussen de maatschappelijke partners in de doorontwikkeling van het sociaal domein 	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 wordt gestart met de uitvoering van de aanpak die in 2021 is vastgesteld op het gebied van zorg en veiligheid. In 2022 vindt er per kwartaal structureel overleg plaats tussen het sociaal domein en veiligheid. 		In Q1 2022 is er een bouwstenennotitie zorg en veiligheid vastgesteld, waarin is uiteengezet waar de gemeente naar toe wil groeien op het gebied van zorg en veiligheid. Op 1 mei 2022 is de procesregisseur zorg en veiligheid gestart bij de gemeente om aan de slag te gaan met de complexe casuïstiek. Er wordt gestart met het beschrijven van werkprocessen en het duidelijk vastleggen van afspraken. In het informatiedossier openbare orde en veiligheid is aangegeven dat de komende jaren de focus nog meer op de verbinding zorg en veiligheid zal komen te liggen en op de samenwerking intern tussen de teams en extern met de ketenpartners en gemeenten. Tot slot dient onderzocht te worden of er in de regio toegewerkt kan worden naar een crisisinterventieteam.
	Een daadkrachtige en zero tolerance aanpak in Altena tegen ondermijnende en drugscriminaliteit	<ul style="list-style-type: none"> We geven uitvoering aan de programmatische aanpak om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan We treden streng op tegen 	Ook in 2022 is de aanpak van ondermijning één van de prioriteiten op het gebied van veiligheid.		De samenwerking tussen de adviseurs veiligheid, boa's en de wijkagenten is goed. De rapportages van de Boa's worden met de politie en betrokken collega's gedeeld. De boa's sluiten minstens twee keer per week aan bij de briefing van de politie en de

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<p>drugscriminaliteit, onder meer door een stringent Damoclesbeleid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • We stimuleren en intensiveren de samenwerking tussen boa's, wijkagenten, inwoners, ondernemers en gemeentelijke medewerkers voor het verbeteren van de oog- en oor functie. We werken aan een integere en veilige werkomgeving voor de gemeentelijke medewerkers 			<p>adviseurs veiligheid sluiten aan bij het clusteroverleg met de wijkagenten. In 2022 komen er weer acties zoals rent a cop, rent a Boa. In 2022 zijn nog geen vondsten gedaan van drugs, maar mocht dit wel aan de orde zijn dan wordt hiertegen opgetreden. Met enige regelmaat vinden zowel lokaal als regionaal gezamenlijke handhavingsacties plaats.</p>

1.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
1. Inwoner & Bestuur					
Gemeentelijke bijdrage RWB	60 V	48 V	46 V	41 V	37 V
Voorziening wachtgeld oud-wethouders	73 N	-	-	-	-
Administratieve overheveling procesregie	100 V	-	-	-	-
Bijstelling opbrengstraming reisdocumenten	30 V	20 V	108 V	103 V	103 V
Incidentele grondverkoop	85 V	-	-	-	-
Jaarrekeningresultaat 2021 Veiligheidsregio	115 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	156 N	107 N	107 N	115 N	116 N
Totaal 1. Inwoner & Bestuur	160 V	39 N	47 V	29 V	24 V
Mutaties reserves programma 1					
Mutaties reserves programma 1	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves programma 1	-	-	-	-	-
Eindtotaal	160 V	39 N	47 V	29 V	24 V

Toelichting

Gemeentelijke bijdrage RWB

De raming in de (meerjaren)begroting van de gemeentelijke bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant sluit niet één op één aan bij de bijdrage zoals deze is opgenomen in de Begroting van de RWB. Met de bijstelling van de raming wordt de bijdrage in lijn gebracht met feitelijke bijdrage aan RWB.

Voorziening wachtgeld oud-wethouders

Op basis van de samenstelling van het nieuwe college van B&W is de voorziening voor wachtgeld oud-wethouders geactualiseerd.

Administratieve overheveling procesregie

Het betreft de overheveling van het budget voor de inzet van procesregisseur op het snijvlak van zorg en veiligheid van programma 1 naar programma 6b Overhead. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Bijstelling opbrengstraming reisdocumenten

De raming van de opbrengst van de uitgifte van reisdocumenten wordt structureel naar boven bijgesteld. Dit is het gevolg van meer aanvragen -voor bijvoorbeeld een tweede reisdocument- dan op basis van de informatie inzake de te verlopen reisdocumenten uit de BRP over deze periode werd verwacht. Voor meer inzicht in het verdere verloop zal op basis van de afgelopen jaren een trendanalyse plaatsvinden.

Incidentele grondverkoop

Opbrengst van incidentele grondverkoop voormalige Brabantse land.

Jaarrekeningresultaat 2021 Veiligheidsregio

Het Jaarrekeningresultaat 2021 van de Veiligheidsregio is in 2022 naar de deelnemende gemeenten overgemaakt.

Programma 2. Altena Samenredzaam

2.1 Doelenbomen Altena Samenredzaam

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Zelfredzaam Altena					
Grotere samen- en zelfredzaamheid en versterking van de sociale samenhang in de kernen	Maatschappelijke Agenda	Door de actualiteit binnen het sociaal domein wordt het doel bijgesteld. We realiseren maatschappelijke agenda met de maatschappelijke partners. De agenda is gericht op sterke kernen, de juiste en betaalbare ondersteuning aan de inwoners. De meerjarenagenda van het platform Wonen, Welzijn en Zorg geeft belangrijke kaders voor de maatschappelijke agenda. We bepalen welke thema's leidend zijn bij de inrichting van het sociaal domein. We werken daarbij samen met de gemeenteraad en alle	Q1 2022 tussenrapportage in het kader van overdracht Q4 2022 vaststelling Maatschappelijke Agenda		Het procesplan om te komen tot de maatschappelijke agenda is vastgesteld. Er wordt nu een extern bureau aangetrokken voor de procesvoering. Vanuit de raad is een Klein Slim Groepje gevormd om procesmatig af te stemmen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		betrokken maatschappelijke partners.			
	Sociale wijkteams worden netwerkorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> Binnen het programma doorontwikkeling sociaal domein zal de rol en samenstelling van de wijkteams een plek krijgen. We sluiten aan bij de samenkracht van de kernen. Wanneer inwoners ondersteuning nodig hebben, werken we vanuit het principe van 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. We stellen een nieuwe integrale verordening sociaal domein op. Hiermee sluiten we beter aan bij de samenkracht in de kernen en 1 gezin, 1 plan. 1 regisseur. 	Vanaf 2022 uitvoering lokaal beleid op basis van integrale verordening.		De integrale verordening Sociaal domein is op 22 december 2021 door de raad vastgesteld en 1 januari 2022 in werking getreden. De verordening wordt periodiek geüpdatet.
Mensen ontvangen zorg en ondersteuning zoveel mogelijk dicht bij huis en doen zo veel mogelijk mee	Afspraken met zorgaanbieders, zorgverzekeraars en het zorgkantoor over integrale zorg en ondersteuning dicht bij huis	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt gewerkt aan een samenwerkingsagenda tussen regiogemeenten, zorgverzekeraars en het zorgkantoor in West-Brabant om integrale zorg en ondersteuning dicht bij huis te organiseren. Hiervoor worden gezamenlijk projecten gestart, passend binnen de doorontwikkeling van het sociaal domein. 	Q1 2022 samenwerkingsagenda in de regio		Het kader voor de samenwerkingsagenda is vastgesteld. De regionaal projectleider is gestart en gaat aan de slag met de uitvoering m.m.v. de gemeenten. Altena neemt deel in de stuurgroep.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	Een adequaat aanbod van voorzieningen in de kernen	<ul style="list-style-type: none"> (Door)ontwikkelen van algemene toegankelijke voorzieningen in de kernen in het kader van het programma doorontwikkeling sociaal domein. In regionaal verband werken we aan de werving van nieuwe pleegouders en de ontwikkeling van nieuwe vormen van kleinschalig gezinsgericht verblijf. 	<p>Onderdeel programma doorontwikkeling sociaal domein</p> <p>In 2022 doorlopen we – in regionaal verband – een inkoopprocedure voor nieuwe meerjarige contracten met jeugdhulpaanbieders. Conform de Norm voor Opdrachtgeverschap moet er voor 1 april 2022 gepubliceerd worden. De contracten zullen ingaan per 2023.</p> <p>Doorlopend. Eén en ander is geborgd in het regionale uitvoeringsagenda jeugd.</p>	<div style="background-color: #d9ead3; height: 100%;"></div>	<p>Hierover zijn afspraken gemaakt met Trema om een enkele ontmoetingsfunctie te versterken. Zorgorganisaties participeren hierin. De beweging van geïndiceerde voorzieningen naar vrij toegankelijke voorzieningen kan nog versterkt worden.</p> <p>De contractering van jeugdhulpvoorzieningen per 2023 loopt. De wens om voorzieningen dicht bij huis te kunnen aanbieden is vertaald in de regionale visie op jeugdhulp, die de basis is voor nieuwe contracten. Hulp bieden in de leefomgeving van het kind of gezin, zodat het kind kan blijven deelnemen aan het gewone leven, is een belangrijk uitgangspunt.</p> <p>Er is minder inzet gepleegd op de regionale uitvoeringsagenda jeugd wegens gebrek aan ambtelijke capaciteit.</p>
	Tijdige vertaling van ontwikkelingen binnen de jeugdhulp in een regionaal beleidskader en in samenwerkingsafspraken	<ul style="list-style-type: none"> We blijven goede samenwerkingsafspraken maken met de regio; in 2022 middels implementatie van de Norm voor Opdrachtgeverschap 	De Norm voor Opdrachtgeverschap wordt in 2022 geïmplementeerd. De DVO 2021 wordt daarmee verlengd voor één jaar.	<div style="background-color: #d9ead3; height: 100%;"></div>	<ul style="list-style-type: none"> Implementatie van de Norm voor Opdrachtgeverschap krijgt vorm in drie grote opgaven: opstellen van een regiovisie, contractering van jeugdhulpaanbieders en inrichten van een GR.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<p>(vastgesteld door alle leden van de VNG).</p> <ul style="list-style-type: none"> In 2021 wordt een regionale visie opgesteld over (boven)regionale samenwerking op het gebied van jeugdhulp vanaf 2022 vormgegeven gaat worden. 	De regiovisie wordt in 2021 uitgewerkt en in 2022 geïmplementeerd.		<ul style="list-style-type: none"> In 2021 is gestart met het opstellen van een regionale visie op samenwerking aan jeugdhulp. Wegens gebrek aan ambtelijke capaciteit is het zwaartepunt doorgeschoven naar 2022. De regiovisie ligt in september ter besluitvorming voor aan de vijf gemeenteraden in de regio. De dienstverleningsovereenkomst is verlengd.
	Een aanpak van beschermd wonen en maatschappelijke opvang (en crisiszorg), waarbij kwetsbare inwoners zoveel mogelijk in hun kern worden ondersteund en wonen, zorg en welzijn worden verbonden.	<ul style="list-style-type: none"> In samenwerking met de andere gemeenten in de regio Breda voeren we Beschermd Wonen uit op basis van het vastgestelde regionaal beleidskader en een lokaal plan van aanpak. Met woningcorporaties en aanbieders zorg en welzijn maken we sluitende afspraken over huisvesting en ondersteuning. We implementeren werkmethodes voor de aanpak van personen met verward gedrag. De functie van wijk-GGD'er wordt structureel ingevuld in onze gemeente. 	Q1 2022: afspraken met woningcorporaties, zorgaanbieders en regiogemeenten over verdeling uitstroom beschermd wonen.		<p>De regionale afspraken zijn gereed en opgenomen in de prestatieafspraken met de corporaties. In Q3 van 2022 wordt proefgedraaid met het afgesproken proces. In Q4 wordt hiermee gestart.</p> <p>Over het lokale proces in aansluiting op het regionale proces lopen gesprekken met aanbieders en woningcorporaties. De planning is deze per januari 2023 in te laten gaan.</p>
	Afspraken met woningcorporaties over	Het bestaande convenant met woningcorporaties gericht op het	Q2 2022 vaststelling nieuw		Gesprekken met corporaties lopen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	Wmo-voorzieningen	mogelijk maken van langer zelfstandig wonen (over onder meer woonvoorzieningen), wordt herzien.	convenant		
De financiële middelen					
Passende zorg en hulp in een financieel houdbaar stelsel	Terugdringen tekorten zonder afbreuk te doen aan het principe van passende zorg en hulp	<ul style="list-style-type: none"> Bij de voorbereiding van aanbestedingen implementeren we zoveel mogelijk instrumenten die gericht zijn op kostenbeheersing. Ook voeren we een strakker contractmanagement bij begeleiding en hulp bij het huishouden. Samen met de Jeugdhulpregio en de VNG proberen we meer grip te krijgen op de landelijk ingekochte jeugdhulp. We dringen het aantal plekken in gesloten jeugdzorgvoorzieningen terug door een beter aanbod aan reguliere verblijfszorg en door te gaan werken met een Civiel Traject Beraad (CTB). We nemen dit mee bij de regionale inkoop van jeugdzorg plus. We maken samenwerkingsafspraken met alle wettelijke verwijzers jeugdhulp. 	<ul style="list-style-type: none"> Doorlopend proces en belegd bij team WBO (jeugd) en inkoopbureau West-Brabant (wmo) als verantwoordelijke. Regionaal worden regelmatig gesprekken gevoerd met de VNG om meer grip kunnen te krijgen op het dossier Landelijk Transitiearrangement (LTA) Jeugd, welke beheersmaatregelen de VNG inzet en/of we Regionaal Transitiearrangement (RTA) (dwingender) voorliggend kunnen maken op LTA. Gedurende 2022 zal gekeken moeten worden of het werken met een CTB het aantal jeugdzorplusplaatsingen terug dringt. 		<ul style="list-style-type: none"> De voorbereidingen voor de aanbesteding jeugd zijn opgestart in Q4 2021, met vorming van de bovenliggende (regio)visie. Voor Wmo gaat per medio 2023 een nieuwe overeenkomst voor hulpmiddelen in. Per 2024 moet een nieuwe overeenkomst voor deeltaxivervoer ingaan. De voorbereidingen hiervoor lopen (beide regionaal). Wegens gebrek aan ambtelijke capaciteit bij Team WBO is minder inzet gepleegd op gesprekken met VNG om grip te krijgen op de landelijk ingekochte hulp. In het werkproces ten behoeven van JZ+ plaatsingen is het werken met CTB toegevoegd en tijdens vakteamoverleg expliciet toegelicht door betreffende zorgaanbieder (Almate) en de gedragswetenschapper.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
			<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkingsafspraken met wettelijke verwijzers jeugdhulp worden verwerkt via regionale contractafspraken of meegenomen binnen het lokale project "werkafspraken en indicatie". Dit laatste wordt meegenomen binnen de doorontwikkeling sociaal domein. 		
	Meten van de effecten van beleid	<ul style="list-style-type: none"> • In overleg met aanbieders ontwikkelen en implementeren we verbeterd instrumentarium voor het meten van cliëntervaringen en resultaten van de inzet van de aanbieders. 	Cliëntervaringsonderzoek worden continu uitgevoerd.		<p>Binnen OnS Altena is een cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd. Ontwikkelen en implementeren van een verbeterd instrument voor meten van cliëntervaring krijgen een plek in de contractuele afspraken met jeugdhulpaanbieders vanaf 2023.</p> <p>Binnen de Wmo vindt cliëntervaringsonderzoek continu plaats.</p>
De inclusieve samenleving					
Een inclusieve samenleving waarin iedereen meedoet	Plan van aanpak ter uitwerking van VN-verdrag Handicap	We omarmen het VN-verdrag Handicap en maken samen met ondernemers, scholen, verenigingen en ervaringsdeskundigen een plan van aanpak met concrete acties gericht op 'meedoen'. De focus ligt o.a. op het toegankelijker maken van	Q4 2022 wordt het strategisch accommodatiebeleid vastgesteld.		De toetsing en verbetering van de toegankelijkheid van gemeentelijke accommodaties wordt opgenomen in het strategisch accommodatiebeleid

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		gebouwen. De planning en uitvoering van de fysieke toegankelijkheid van gebouwen, wordt gekoppeld aan de meerjaren onderhoudsplanning.			
	Een adequaat aanbod van voorzieningen zonder hiaten	We zorgen voor een passend aanbod van diensten en producten door middel van de subsidiëring van welzijnsinstellingen en de contracteren van 2e lijns ondersteuning. De subsidieafspraken zijn hiervoor in 2021 herzien.	Nieuwe subsidieafspraken zijn per 2022 in gegaan.		Het inregelen van het aanbod vraagt de nodige inspanning. De afstemming met de gemeentelijke teams in het Sociaal Domein is begonnen, maar zal een vervolg krijgen in het vervolg van 2022.
	Een brede sociale adviesraad	We zetten in op een brede sociale adviesraad. Die is inmiddels operationeel. In Q4 van 2021 evalueren we de werking van de adviesraad. De uitkomsten van deze evaluatie implementeren we indien nodig in 2022.	Implementatie van de uitkomsten van de evaluatie uit 2021 doen we, indien nodig, in 2022.		Evaluatie is afgerond. De BASDA implementeert de verbeteringen.
	Implementatie en uitvoering van de Wet inburgering 2022	We zorgen, in samenwerking met de Dongemond regio, dat we aan alle wettelijke eisen voldoen. Daarnaast zetten we in op maatwerk en een passend aanbod voor de inburgeraars.	Q1 2023		We evalueren het eerste jaar uitvoering van de Wet inburgering 2022 in Q1 2023.
Motivering: In samenhang met de transformatie Sociaal Domein	Maatschappelijke participatie inwoners met een minimum inkomen handhaven en versterken	Voorkomen armoedeval m.b.v.: <ul style="list-style-type: none"> Adequaat schuldhulpverleningsbeleid inclusief Vroeg erop af 	Q3 2022 aanbieding Agenda Armoedepreventie en – bestrijding 2022- 2025 aan de gemeenteraad.		De Agenda Armoedepreventie en –bestrijding 2022-2025 is in 2022 aangeboden aan de raad. Het Activiteitenplan 2022 is door het college vastgesteld. Het nieuwe college neemt de Agenda

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
(inclusief P-wet) vraagt de uitwerking Minimabeleid een uitwerking die o.a. gericht is op zelf en samenredzaamheid van inwoners met een minimuminkomen		<ul style="list-style-type: none"> • Een degelijk en toegankelijk pakket voorzieningen voor inwoners met een minimuminkomen, • Het vormen en ontwikkelen van het netwerk Armoedepact, bestaande uit vrijwillige en professionele organisaties • Specifieke dienstverlening voor gedupeerden Kindertoeslagaffaire. 	<p>Q3 2022 Na evaluatie doorontwikkeling schuldhulpverlening.</p> <p>Uitvoering regeling eenmalige Energietoeslag 2022.</p>		<p>komend najaar ter hand en biedt deze opnieuw aan aan de gemeenteraad.</p> <p>De vernieuwing van het minima- en schuldhulpverleningsbeleid is in de Agenda opgenomen.</p> <p>Het Armoedepact werkt aan informatie-uitwisseling en onderlinge samenwerking. In 2021 zijn drie nieuwsbrieven Armpedepact uitgebracht.</p> <p>In 2021 zijn 31 gezinnen door de Belastingdienst bij ons gemeld als zijnde gedupeerd door de kindertoeslagaffaire. Vrijwel iedereen heeft gereageerd op ons aanbod contact te hebben en waar nodig hulp te bieden. In zes gevallen hebben gedupeerden laten weten nu of later behoefte te hebben aan contact en begeleiding.</p> <p>In het eerste half jaar 2022 zijn er nog maar een paar meldingen binnengekomen.</p>
Gezondheid					
Een gezond Altena met veerkrachtige inwoners	De woon-, leer-, werk- en leefomgevingen in Altena zijn zo ingericht dat ze de gezondheid van mensen bevorderen en chronische ziekten voorkomen	<ul style="list-style-type: none"> • Het inwinnen van gezondheidsadvies bij de GGD-GMV nemen we op in de standaard werkwijze bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen. • Evenementen worden meegenomen in het actieplan alcohol en drugs. • We motiveren scholen in Altena 	Heel 2022		<p>We adopteren middels de op te leveren gezondheidsnota de vier gezondheidsvraagstukken zoals beschreven door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving 2. Gezondheidsachterstanden verkleinen 3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<p>om het vignet 'Gezonde School' te behalen. We streven ernaar dat in 2022 50% van de scholen het vignet heeft.</p> <ul style="list-style-type: none"> • We zorgen dat alle schoolterreinen voldoen aan de wettelijke plicht om voor 1 augustus 2020 hun terrein rookvrij te maken. • We geven uitvoering aan het meerjarenbeleid Volksgezondheid 			<p>4. Vitaal ouder worden</p> <p>Per 2022 neemt gemeente Altena de komende vier jaar deel aan de pilot Opgroeien in een Kansrijke Omgeving van het Trimbos Instituut (voorheen IJslandse preventie model).</p> <p>Gezonde school-aanpak: inzet van de GGD bleef achter, per 1 januari 2023 zijn hierover nieuwe afspraken gemaakt.</p>
	Altena is een dementievriendelijke en mantelzorgvriendelijke gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma ter ondersteuning van mantelzorgers. Hierin zijn een aantal speerpunten opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Respijtzorg ○ Werk en mantelzorg ○ Bewustwording mantelzorger vergroten • Behoeftenonderzoek mantelzorgers 	2022-2024		<p>Het steunpunt Mantelzorg zal in het kader van de subsidietender welzijn 2022-2024 de bewustwording van mantelzorg, lotgenotencontacten en waar mogelijk respijtzorg in Altena verder ontwikkelen.</p> <p>Werk en Mantelzorg wordt een onderdeel van het gemeentelijke personeelsbeleid.</p>
	Jongeren groeien veilig op tot gezonde volwassenen	<ul style="list-style-type: none"> • We geven uitvoering aan het vastgestelde uitvoeringsprogramma alcohol en drugsbeleid met aanvullende acties ter vergroting van de sociale veiligheid en weerbaarheid van de jeugd. 	<ul style="list-style-type: none"> • De transformatie Sociaal Domein voorziet in een team Toegang, waarin het jongerenwerk en jeugdhulp o.a. gericht op de scholen wordt ingericht. In deze nieuwe setting zal 		<p>Per 2022 neemt gemeente Altena de komende vier jaar deel aan de pilot Opgroeien in een Kansrijke Omgeving van het Trimbos Instituut (voorheen IJslandse preventie model).</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> • We geven uitvoering aan het vastgestelde regionale beleidskader jeugdhulp, waarin de landelijk opgestelde actielijnen worden uitgewerkt. • We hebben specifieke aandacht voor het maken en uitvoeren van samenwerkingsafspraken met Veilig Thuis. Het door de VNG opgestelde document “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten”, vormt hier toe de basis. • We geven uitvoering aan het regionaal actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’. • Samen met de jeugdgezondheidszorg en de GGD doen we onderzoek naar de vaccinatiegraad en maken we een plan van aanpak met gerichte acties om vaccinatie te bevorderen 	<p>onderzocht worden wat een passend uitvoeringsprogramma jongeren omvat. Afronding Q3 2022.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2021 wordt het opstellen van een lokaal plan van aanpak Geweld Hoort Nergens Thuis verder uitgewerkt. Verdere uitvoering volgt in 2022. 		
	(Jong)volwassenen in Altena gebruiken minder genotsmiddelen en mensen met een verslaving zijn beter in staat zich te handhaven in de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt verdere uitvoering gegeven aan het actieprogramma 2022-2026. • Er wordt verdere uitvoering gegeven aan weerbaarheidstraining in 	Heel 2022		Per 2022 neemt gemeente Altena de komende vier jaar deel aan de pilot Opgroeien in een Kansrijke Omgeving van het Trimbos Instituut (voorheen IJslandse preventie model). Eén van de uitgangspunten van deze pilot is evidence based. Dit wil zeggen dat acties gebaseerd zijn op informatie uit onderzoeken zoals een vragenlijst

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<p>groep 8 van het basisonderwijs. En er wordt ingezet op structurele weerbaarheidstraining in groep 7 van het basisonderwijs.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt een monitor opgesteld met betrekking tot hoe het staat met alcohol en drugsgebruik onder jongeren in Altena. • We intensiveren de reeds bestaande samenwerkingsrelaties met onder meer politie, , artsen en scholen. Deze partijen zijn betrokken bij de aanpak. 			<p>afgenomen op de middelbare scholen. De informatie uit deze onderzoeken kan als input dienen voor de monitor. Een ander uitgangspunt is community based. Dit wil zeggen dat de samenleving nauw betrokken wordt bij de uitvoering van deze pilot.</p> <p>Er wordt verder uitvoering gegeven aan weerbaarheidstraining in groep 7 en 8 van het basisonderwijs.</p>

2.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
2. Altena Samenredzaam					
Programmakosten NvO	208 N	201 N	-	-	-
Afkoop inzet ambtelijke capaciteit NvO	55 N	200 N	-	-	-
Bijdrage LVB-middelen	90 V	90 V	90 V	90 V	90 V
Bijgestelde prognose 2022-2026 Wmo	500 V	182 V	66 V	64 V	39 V
Positief resultaat Beschermd Wonen	512 V	-	-	-	-
Meicirculaire 2022 - taakmutaties	1.307 N	175 N	173 N	61 V	122 V
Septembercirculaire 2022 - taakmutaties	1.257 N	132 N	95 N	5 V	5 V
Opvang vluchtelingen Oekraïne - lasten	750 N	1.000 N	-	-	-
Opvang vluchtelingen Oekraïne - vergoeding Rijk	750 V	1.000 V	-	-	-
Woonzorgconsulent	60 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	81 N	107 N	107 N	107 N	107 N
Totaal 2. Altena Samenredzaam	1.745 N	542 N	220 N	113 V	149 V
Mutaties reserves programma 2					
Mutaties reserves programma 2	-	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves programma 2	-	-	-	-	-
Eindtotaal	1.745 N	542 N	220 N	113 V	149 V

Toelichting

Programmakosten NvO en afkoop inzet ambtelijke capaciteit

Met de ontwikkeling van de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) geven gemeenten in de regio samen met regionale partners vorm geven aan de ambitie om te komen tot kwalitatief goede zorg bieden die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van jeugdigen, ouders en gezin. Om te komen tot de NvO wordt incidenteel voor twee jaar een programma uitgerold. Het programma bestaat uit programmakosten NvO en de afkoop van inzet van ambtelijke capaciteit NvO.

Bijdrage LVB-middelen

Binnen de bijdrage Beschermd Wonen is sprake van een vrijval van middelen Licht Verstandelijke Beperking.

Bijgestelde prognose 2022-2026 Wmo

De prognose voor de Wmo-lasten voor de jaren 2022-2026 is bijgesteld. De per saldo positieve bijstelling is het gevolg van lagere lasten voor voorzieningen en hogere lasten voor kleinschalig collectief vervoer.

Positief resultaat Beschermd Wonen

De gemeenschappelijke regeling Beschermd Wonen verwacht over het boekjaar een positief resultaat van € 5,3 miljoen. Het positieve resultaat wordt naar rato van het inwonertal over de

deelnemende gemeenten verdeeld. Voor Altena gaat het om een bedrag van € 640.000, waarvan 80% als voorschot gedeclareerd kan worden.

Meicirculaire 2022 - taakmutaties

In de Meicirculaire 2022 zijn middelen beschikbaar gesteld voor een aantal taken, onder andere op het gebied van inburgering en voor de energietoeslag. De ontvangen middelen in de algemene uitkering zijn begroot op programma 6a (Algemene dekkingsmiddelen). Op programma 2 is de hierbij horende raming van de lasten opgenomen. Per saldo zijn deze mutaties budgettair neutraal en beïnvloeden zij het begrotingssaldo niet.

Septembercirculaire 2022 - taakmutaties

In de Septembercirculaire 2022 zijn middelen beschikbaar gesteld voor een aantal taken, onder andere op het gebied van inburgering, maatschappelijke begeleiding, leerlingenvervoer Oekraïne en voor de energietoeslag. De ontvangen middelen in de algemene uitkering zijn begroot op programma 6a (Algemene dekkingsmiddelen). Op programma 2 is de hierbij horende raming van de lasten opgenomen. Per saldo zijn deze mutaties budgettair neutraal en beïnvloeden zij het begrotingssaldo niet.

Opvang vluchtelingen Oekraïne – lasten en vergoeding Rijk

Sinds het uitbreken van de oorlog in februari 2022 zijn miljoenen Oekraïners op de vlucht, op zoek naar een veilige plek om (tijdelijk) te kunnen leven. Ook in Altena worden Oekraïense vluchtelingen opgevangen, zowel in tijdelijke opvanglocaties als bij particulieren thuis. De lasten van opvang van vluchtelingen uit Oekraïne betreffen met name de tijdelijke opvanglocaties, de onderwijslocaties en de leefgeldregeling. Het Rijk heeft aangegeven de gemaakte kosten te vergoeden. Op dit moment is nog niet bekend hoe dit zal gebeuren. De mutatie is budgettair neutraal verwerkt en heeft dus geen invloed op het begrotingssaldo.

Woonzorgconsulent

De voortzetting van de gemeentelijke bijdrage aan de woonzorgconsulent Trema wordt toegevoegd aan het tenderonderdeel Praktische Ondersteuning. Deze was niet eerder opgenomen in de subsidietender en is daarom nu als raming in de begroting opgenomen. De woonzorgconsulent legt de relatie tussen enerzijds de zorgproducten / cliënten en anderzijds de consulenten Wmo.

Programma 3. Veelzijdig Altena

3.1 Doelenbomen Veelzijdig Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Economie					
Versterking van de economie door een goed ondernemings- en vestigingsklimaat	Ondernemers weten waar ze terecht kunnen met vragen en initiatieven en worden snel geholpen.	De accountmanagers van team ondernemen zijn aanspreekpunt voor ondernemers.	Doorlopend		<p>Het digitale Ondernemershuis sinds juni 2020 online. De gemeente heeft daar een aantal 'kamers' met informatie over relevante (beleid)zaken.</p> <p>Er is een bestuur gevormd en 24 maart 2021 is Ondernemershuis Altena officieel bij notariële acte opgericht. Dit is een Federatie van de ondernemersverenigingen. De gemeente heeft op reguliere basis overleg met het ondernemershuis.</p> <p>Geen nieuwe ontwikkelingen</p>
	Economische adviesraad	Op basis van de uitkomsten uit de visie werken, geven we verder inhoud aan de economische adviesraad.	Q4 2022		In de Visie op Werken gemeente Altena 2035 is opgenomen hoe de adviesraad eruit kan zien. Dit wordt in 2022 nader uitgewerkt.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	Ruimte voor (groei van) bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met het Regionaal Ontwikkelingsbedrijf ontwikkelen we SRBT Giessen • We oriënteren ons verder op nieuw aanvullend aanbod bedrijventerreinen. • We brengen het belang van voldoende ruimte voor bedrijventerreinen voor Altena onder de aandacht van de Regio West-Brabant en de provincie. • We leveren tevens een actieve bijdrage in regionaal beleid voor wat betreft bedrijventerreinen. 	<p>2022</p> <p>Q2 2022</p> <p>Doorlopend</p> <p>Doorlopend</p>		<p>Het voorontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen.</p> <p>Er wordt onderzocht op welke wijze een nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein past binnen de zoeklocatie zoals die is opgenomen in de ontwerp-omgevingsvisie.</p> <p>We nemen actief deel aan overleggen in de regio over bedrijventerreinen en brengen hier het belang van Altena voor het voetlicht.</p> <p>Voor Werkendam vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheid in samenhang met andere functies een nieuw bedrijventerrein te realiseren in het gebied Werkendam Noord. De gemeenteraad wordt over de uitkomsten van het onderzoek bijgepraat waarna het externe proces kan worden gestart om te komen tot een voorkeurslocatie.</p>
	Opstellen van een visie op Werken	<ul style="list-style-type: none"> • Afronden Visie op Werken Altena 2035. • Vertaling visie werken in een actieprogramma met concrete acties voor de komende jaren. 	<p>Q1 2022</p> <p>Q4 2022</p>		<p>De visie op werken in Altena is in maart vastgesteld door de gemeenteraad. Er wordt gewerkt aan het opstellen van het uitvoeringsprogramma.</p>
Behoud en versteviging van het maritieme cluster in Werkendam e.o.	Voor de korte termijn een insteekhaven via herstructurering van Biesboschhaven Zuid	<ul style="list-style-type: none"> • We geven uitvoering aan de motie die is aangenomen bij behandeling van de kadernota in juli jl. . 	<p>Q2 2022</p> <p>Q4 2022</p>		<p>Met meerdere relevante partijen wordt intensief gewerkt aan een plan voor een werk- / insteekhaven, Er wordt gewerkt aan een intentieovereenkomst met betrokken partijen. . Daarnaast wordt gestart met het opstellen van een uitvoeringsplan/agenda gericht op</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> Als de inspanningen met WMI zehelft 2021 leidt tot een plan wordt: Een samenwerkingsovereenkomst met partijen opgesteld Het bestemmingsplan zo nodig aangepast en in procedure gebracht Financiële aspecten verder uitgewerkt 	2022		de stappen die gezet moeten worden om te komen tot realisatie.
	Voor de langere termijn een nieuwe havenontwikkeling in de vorm van een derde haven, gekoppeld aan het Deltaprogramma (IRM)	<ul style="list-style-type: none"> We gaan samen met de provincie de haalbaarheid van de havenontwikkeling verder uitwerken We werken de adaptieve aanpak voor afstemming met IRM verder uit onder trekkerschap van de provincie Noord-Brabant 	2023 / 2024 2023		Het mirtonderzoek is afgerond. Alle beslispunten zijn door de partijen in de stuurgroep geaccordeerd met dien verstande dat de provincie Noord-Brabant een voorbehoud heeft gemaakt waar het de haalbaarheidsstudie van de haven betreft die met de gemeente gezamenlijk moet worden opgepakt. Provincie en gemeente gaan gezamenlijk bestuurlijk overleg aan met het ministerie/de ministeries om te kijken of ook zij kunnen bijdragen en participeren in het haalbaarheidsonderzoek. Dit krijgt na de zomer een vervolg.
	Een sterke profilering van het maritieme cluster en een goede samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering jaarplan WMI We geven uitvoering aan het plan voor verzelfstandiging naar WMI 2.0. 	Doorlopend Q3 2022		<p>Verzelfstandiging van WMI (Werkendam Maritime Industries) zal plaatsvinden via de ontwikkeling van een maritieme campus. De campus wordt een hybride leeromgeving die tevens ruimte biedt voor onder meer innovatie.</p> <p>Verschillende doelstellingen vanuit de visie werken kunnen met deze campus worden ingevuld. De uitwerking van de campus vraagt tijd en middelen.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					WMI en gemeente werken hierin samen. De Provincie Noord Brabant is aangehaakt. Onderwijsinstellingen zijn betrokken maar we zien graag nog een intensievere deelname.
Onderwijs					
Gelijke kansen voor leerlingen	Minder onderwijs-achterstanden Bevorderen ontwikkeling van de Nederlandse taal	<ul style="list-style-type: none"> Met het VVE-beleid zetten we in op een aanbod van hoge kwaliteit en veel aandacht voor de doorgaande lijn richting basisschool. We co-financieren een Taalklas Het beleidskader OAB wordt vastgesteld waarmee we een instrumentarium hebben om vanuit te handelen. Speerpunten zijn doorgaande lijn, non-bereik en ouderbetrokkenheid. 	<p>Doorlopend</p> <p>Doorlopend</p> <p>Q2 2022</p>		<p>Dit jaar is de Peutermonitor geïmplementeerd. Deze monitor geeft inzicht in hoeveel kinderen een VVE-indicatie krijgen, wie van deze kinderen doorstromen naar de opvang en wat het totaal aantal VVE-uur afname is in de gemeente. Met dit inzicht kunnen we gericht en kwalitatief sterker te werk gaan bij de uitvoering van het VVE-beleid. Verder werken we aan verfijning van samenwerkingsafspraken met kinderopvang en GGD.</p> <p>Na de zomer start de tweejarig durende pilot Voorleesexpress. Dit doet de gemeente in samenwerking met bibliotheek Altena. De Voorleesexpress is een preventieve interventie voor kinderen met een taalontwikkelachterstand.</p> <p>Naar aanleiding van een positieve pilot is de subsidie aan de e Taalklas structureel opgenomen in het onderwijsachterstanden-beleid.</p> <p>Vanuit de NPO-middelen realiseren we een tijdelijke uitbreiding en financieren we extra lesmateriaal.</p> <p>Het beleidskader onderwijskansen is akkoord bevonden door alle partners (onderwijs en kinderopvang) en wordt in Q3 ter vaststelling voorgelegd aan uw raad.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		We ontwikkelen een duurzaam plan voor besteding van de NPO-middelen om achterstanden in het onderwijs in te lopen en voeren dit uit.	2022-2023		Het plan voor besteding van de NPO-middelen is vastgesteld door het college. Momenteel zetten we alle acties uit die in dit plan zijn opgenomen. Het gaat zowel om projecten als om het werven van extra personeel. Het plan is in een raadsinformatiebrief gedeeld met uw raad.
Leerlingen met problemen krijgen tijdig passende ondersteuning.	<ul style="list-style-type: none"> Een goede afstemming tussen jeugdhulp en passend onderwijs. Alle jeugdigen ontvangen onderwijs en zorg op maat 	<ul style="list-style-type: none"> We ontwikkelen samen met de scholen, samenwerkingsverbanden en uitvoering sociaal domein een visie op de aansluiting tussen jeugdhulp en passend onderwijs. We stimuleren innovatieve combinaties tussen jeugdhulptrajecten en onderwijs. 	Q2 2022 Doorlopend		<p>In samenwerking met onderwijs en kinderopvang is de visie Verbinding onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp opgesteld.</p> <p>De visie met financieel voorstel wordt in Q4 aan uw raad voorgelegd.</p> <p>Met Sbo De Akker werken we aan een pilot voor een onderwijszorg-arrangement. Dat is een pakket aan ondersteuning vanuit zowel onderwijs als jeugdhulp met gezamenlijke financiering door school en gemeente..</p>
Geschikte huisvesting voor de scholen	Uitvoering van het IHP	Met vastgestelde PvE's starten we in 2022 met architectenselecties voor de ontwikkelingen voor Het Fundament, Het Baken, de Henri Dunant school en de Oranje Nassau school. Ook werken we aan gedeeltelijke vervanging voor het Altena College en nieuwbouw voor de Regenboog en Brede school Almkerk.	2022		<p>De architectenselecties voor de Henri Dunantschool, Het Fundament, de Oranje Nassauschool en Het Baken zijn gestart en zullen in het najaar 2022 worden afgerond.</p> <p>Ten aanzien van de vervanging van de Duroxvleugel van het Altena College is de verwachting dat in de herfstvakantie gestart wordt met de bouw.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	Verduurzaming van de schoolgebouwen	<ul style="list-style-type: none"> We ontwikkelen maatwerkadviezen per school om schoolgebouwen met een levensduur van meer dan 10 jaar te verduurzamen met maatregelen die binnen 10 jaar terugverdiend zijn. We zorgen voor een integrale benadering vanuit onderwijshuisvesting, vastgoedbeleid en duurzaamheid. 	Q1 2022 (oplevering maatwerkadvies en bestek per school) Q2 start aanbesteding en uitvoering		Het maatwerkadvies is in juli 2022 worden opgeleverd. Start aanbesteding zal in Q4 plaatsvinden.
	Een brede school in Almkerk	<ul style="list-style-type: none"> De realisatie van de brede school wordt in samenspraak met toekomstige gebruikers voorbereid. We doen een locatieonderzoek bij 't Verlaat en d'Uylenborch (inclusief tegenoverliggend evenemententerrein) en bepalen een voorkeurslocatie welke verder uitgewerkt wordt. 	Q1 2022		De brede school Almkerk zal gerealiseerd worden op de huidige locatie van Het Verlaat. Er is inmiddels een architect geselecteerd die aan de slag is met het voorontwerp. Het voorontwerp wordt vóór 1 augustus afgerond waarna de fase van het definitieve ontwerp na de zomervakantie wordt opgestart.
	Nieuwbouw voor de Regenboogschool te Nieuwendijk	We gaan over tot realisatie van de nieuwe school. De oude school zal gesloopt worden en we beginnen de bouw van de nieuwe school.	Q4 2021 Start bouw Q3 2022 Oplevering		De nieuwe school zal in september 2022 worden opgeleverd.
Betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt	Vakgerichte opleidingen en leerplekken bij bedrijven	We inventariseren alle bestaande initiatieven en ontwikkelingen. We komen tot een visie hoe we onderwijs en arbeidsmarkt beter kunnen verbinden en versterken.	Q2 2022		Er is een onderwijs- en arbeidsmarktanalyse voor onze gemeente opgesteld. Hierin zijn een aantal aanbevelingen genoemd. De door uw raad vastgestelde Visie op Werken omvat ook het thema onderwijs-arbeidsmarkt. Een aparte visie voor dit thema is daarom onnodig. In een

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					raadsinformatiebrief wordt u in Q3 geïnformeerd over de aanbevelingen uit het rapport en hoe we daar opvolging aan geven.
	Jongeren voorzien van een passende plek op de arbeidsmarkt en behouden voor onze regio	We hebben een entree-opleiding ingericht voor mensen zonder startkwalificatie.	2022-2023		Er lopen op dit moment twee pilots voor een entree-opleiding in Altena. Een entree-opleiding vergroot de kans van deelnemers op het behalen van een startkwalificatie en het vinden van een passende plek in de maatschappij. Eén pilot richt zich op kwetsbare jongeren tussen de 16 en 23 jaar en gaat schooljaar 2022-2023 van start. De andere pilot is gericht op volwassenen vanaf 23 jaar. Daarvan is het eerste schooljaar nu afgerond. Nog niet alle deelnemers hebben een diploma behaald. Om deze reden wordt de opleiding met een halfjaar verlengd om de kans voor een succesvolle afronding te vergroten. Na afloop van beide pilots volgt een evaluatie.
Sport en bewegen					
Toekomstbestendige sportverenigingen en voldoende mogelijkheden om te sporten en bewegen in Altena	Sportnota Altena met lokaal sportakkoord t.b.v. een integrale benadering van de sportsector	<ul style="list-style-type: none"> We stellen een Altenabrede nota Sport op. We hebben een Altena-sportakkoord afgesloten met lokale sportverenigingen en maatschappelijke organisaties. We stellen een Accommodatienota op, met daarin harmonisatievoorstellen ten aanzien van tarieven en beheer binnensportaccommodaties en 	<p>De uitgangspunten met betrekking tot de sportnota is 19 april besproken in de gemeenteraad. Aan de hand daarvan zijn we aan de slag met de definitieve beleidsnota.</p> <p>De Accommodatienota is vastgesteld in okt. 2020. Voor 2022 staat een uitwerking van het strategisch</p>		<p>Voor de uitvoering van het Sportakkoord is in 2020 en 2021 € 30.000 beschikbaar gesteld vanuit het Rijk</p> <p>Eind 2021 heeft de raad de kaders voor het strategisch vastgoedbeleid vastgesteld. Mede op basis daarvan zullen in 2022 uitgangspunten voor het strategisch accommodatiebeleid aan de raad worden voorgelegd.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		dorpshuizen en beleid buitensportaccommodaties.	accommodatiebeleid op de rol.		
	Onderzoek structurele kosten onderhoud	<ul style="list-style-type: none"> We stellen een Meerjarenonderhoud en investeringenplanning op voor de buitensportaccommodaties die in ons bezit zijn. De kosten voor onderhoud voor Zwembad Bijtelskil lijken voor de komende jaren significant hoger uit te vallen dan geraamd in de huidige begroting. Zwembad AquaAltena wordt sterk geraakt door de stijgende energiekosten. We verkennen met Optisport de mogelijkheden om te verduurzamen en het zwembad financieel gezond te houden 	<p>De planning is Q1 2023 gereed. De (financiële) implicaties worden middels de Eerste Bestuursrapportage 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd.</p> <p>In Q4 2022 zal meer duidelijk zijn over de reële kosten voor het onderhoud</p> <p>In Q4 2022 en Q1 2023 wordt samen met uitbater Optisport gewerkt aan een duurzame oplossing.</p>		<p>Op dit moment wordt geen reservering gemaakt voor het plegen van renovaties of vervangingen aan de buitensportaccommodaties.</p> <p>Meerjarenonderhoudsplanung wordt nu tegen het licht gehouden om niet tegen verrassingen aan te lopen in de toekomst.</p> <p>Door de stijging van de energiekosten komt de exploitatie van het zwembad ernstig onder druk te staan. In samenwerking met Optisport kijken we naar een oplossing die zorgt dat het zwembad geëxploiteerd kan blijven worden, zonder dat het zwembad zich uit de markt moet prijzen en toegankelijk blijft voor een brede doelgroep inwoners.</p>
	Nieuwe sportvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> Wij geven verder uitwerking aan de plannen rond de aanleg van een atletiekaccommodatie in Sleeuwijk en de verplaatsing van Paardensportvereniging De Nieuwe Roef. 	Realisatie 2022		<p>De aanbesteding voor de aanleg van de atletiekbaan is afgerond. Eind 2021 zijn de werkzaamheden voor de aanleg van de atletiekbaan gestart. De baan vordert gestaag. Ondanks enkele kleine tegenslagen in de aanleg loopt de realisatie in Q4 2022 geen gevaar.</p> <p>De paardensportvereniging is verplaatst, de activiteiten zijn eind december 2021 van start gegaan op de nieuwe locatie.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Cultuur en cultuurhistorie					
Versterking van de culturele identiteit van Altena en vergroting van de aantrekkingskracht voor toeristen en recreanten	<ul style="list-style-type: none"> • Meer mogelijkheden om ons erfgoed te beleven en onze geschiedenis te leren kennen • Versterking van de toeristisch-recreatieve sector 	<ul style="list-style-type: none"> • We stimuleren de culturele sector, mede met het oog op de nasleep van corona. • We stellen de concept-Vestingagenda vast met een uitvoeringsprogramma • Herstel muur kerk Woudrichem en invulling geven aan de tuin. Als eerste onderdeel en opmaat naar bredere aanpak en uitvoering Vestingagenda Woudrichem • Plan van aanpak en uitvoering QR codes of soortgelijk monumenten immaterieel erfgoed 	<p>2023</p> <p>Q4 2022</p> <p>2022-2023</p> <p>2023-2024</p>		<ul style="list-style-type: none"> • In 2021 is een coronaregeling opgesteld voor de cultuursector. Hier is in 2021 en 2022 goed gebruik van gemaakt. Toch zijn er middelen over. We zetten deze middelen waar mogelijk in voor stimulering van lokaal cultuuraanbod, culturele evenementen e.a. om de sector weer leven in te blazen. Omdat de huidige regelingen aflopen of deels zijn afgelopen dient een nieuwe regeling te worden opgesteld. • Met een afvaardiging van inwoners, ondernemers, de buurtverenigingen en andere partijen is de Vestingagenda Woudrichem opgesteld. Deze is op 12 juli 2022 door het college vastgesteld. De raad is met een RIB geïnformeerd. Volgend hierop stellen we een uitvoeringsprogramma op. • Het kerkbestuur heeft een subsidieaanvraag bij Nationale monumentenzorg ingediend, Na uitsluitel hierover (Q4 2022) vindt verder overleg en aanpak plaats. • In samenwerking met VVV Biesbosch Linie werken we aan QR codes (met de nodige achtergrondinformatie) voor op onze toeristische bebording en bij belangrijke monumenten en erfgoedonderdelen. Het project is opgenomen in het uitvoeringsprogramma van de visie T&R

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma visie op toerisme en afspraken VVV • Uitvoering geven aan de acties uit de visie op cultuur in Altena 2019 	<p>Doorlopend</p> <p>2023</p>		<ul style="list-style-type: none"> • In Q4 2021 is de herijkte visie op toerisme en recreatie vastgesteld . Genoemde inspanningen: monitoring, promotie, bezoekersmanagement, coördinatie vrijwilligers, en monitoring zijn acties uit deze visie en worden uitgevoerd met alle samenwerkende partners. • We geven tevens, in nauwe afstemming met de adviescommissie cultuur uitvoering aan de acties uit de visie op cultuur in Altena. • De Adviescommissie cultuur evalueert de Regeling adviescommissie cultuur Altena. Bezien wordt of de huidige regeling nog voldoet of dat (onderdelen uit) de regeling desgewenst gewijzigd moet(en) worden.
		<ul style="list-style-type: none"> • We stellen samen met Erfgoed Altena een erfgoedvisie en kwaliteitskaart op en leggen deze ter vaststelling voor aan de raad . • We vertalen de nieuwe erfgoedvisie waar nodig in ruimtelijk beleid en een programma voor de komende jaren. • Met de decentralisatie uitkering vanuit het rijk stellen we een kerkenvisie op voor heel Altena. 	<p>Q2 2022</p> <p>Doorlopend</p> <p>2024</p>		<p>De Erfgoedvisie is Q1 2022 vastgesteld, met het opstellen van de kwaliteitsatlas (vervolg erfgoedvisie) is inmiddels begonnen. Deze staat op de planning voor 2023.</p> <p>Na vaststelling van de erfgoedvisie, en in samenwerking met onze erfgoedpartners, wordt ook gestart met het opstellen van een uitvoeringsagenda.</p> <p>Een projectleider zal de kerkenvisie verder coördineren. De aanbesteding is in gang gezet, evenals de eerste communicatie richting de gemeenteraad en kerkeigenaren. De aanbesteding zal eind 2022 worden afgerond, waarna er met het proces zal worden gestart.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> We restaureren twee monumentale, voorheen waterstaatkundige, objecten: <ul style="list-style-type: none"> - De ophaalbrug in polder Jannezand te Hank - De Hillegatsche sluis te Hank Beide projecten worden mogelijk uitgevoerd door de Stichting Ontwikkeling gemeente Altena. 	<p>De restauratie van de brug Jannezand is afgerond.</p> <p>Planvorming restauratie Hillegatsche sluis wordt voorbereid.</p>		De restauratie van de ophaalbrug Jannezand is uitgevoerd. Aansluitend wordt planvorming voor de sluis opgestart.
	Meer culturele voorzieningen en activiteiten in Altena	We geven uitvoering aan het in 2019 vastgestelde Actieprogramma cultuur.	Doorlopend		De acties uit actieprogramma cultuur lopen volgens planning.
	Meer mogelijkheden voor inwoners en toeristen om kunst te beleven en om actief bezig te zijn met kunst	<ul style="list-style-type: none"> We geven uitvoering aan het in 2019 vastgestelde Actieprogramma cultuur. We evalueren het bibliotheekwerk en de kernfuncties inclusief kosten integraal Bezien van de subsidierelaties met het Biesbosch Museum, het Visserijmuseum en Poppodium de Xinix. 	<p>Doorlopend</p> <p>Q3 2022</p>		<ul style="list-style-type: none"> Met de adviescommissie cultuur werken we aan een plan voor de promotie en stimulering van de culturele sector (na COVID). Hiervoor moet een regeling worden gemaakt (zie eerder). Eén van de activiteiten die georganiseerd wordt is een culturele Uitmarkt. De eerste Uitmarkt wordt geëvalueerd, waarna wordt bezien of dit een structurele activiteit kan worden. Evaluatie bibliotheekwerk is nog niet opgestart. Dit wordt doorgeschoven naar 2023. In samenwerking met het Visserijmuseum is een haalbaarheidsonderzoek gestart (Q3 '22) naar de mogelijkheden voor het Visserijmuseum en het Arsenaal met een combinatie van functies (bezoekerscentrum NHW, VVV, Visserijmuseum, horeca en mogelijk buurthuis)

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> Uitkomsten van het onderzoek onder aanbieders en gebruikers in relatie tot een mogelijk Centrum voor de Kunsten in Altena. Muziek op school implementatie, evaluatie en monitoring. Werken aan een plan voor talentontwikkeling. 	<p>2023</p> <p>Q4 2022</p>		<ul style="list-style-type: none"> Het onderzoek is afgerond. De aanbevelingen uit het onderzoek naar een Centrum voor de Kunsten worden meegenomen in de herziening van de cultuurvisie. Nader onderzoek naar draagvlak inwoners, locaties en financiering is noodzakelijk. Muziek op school is gestart op de pilotscholen en samen met de Bibliotheek Cultuurpunt Altena wordt het aanbod voor de andere geïnterneerden scholen nu ook uitgewerkt. Plan voor talentontwikkeling is nog niet gestart. De raad is met een raadinformatiebrief geïnformeerd over muziekonderwijs op scholen in Altena.
Recreatie en toerisme					
Versterking van de toeristisch-recreatieve sector	Uitbreiding en verbetering van het aanbod aan toeristisch-recreatieve voorzieningen en activiteiten	Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma visie op toerisme en afspraken VVV met nadruk op volgende acties: <ul style="list-style-type: none"> We gaan aan de slag met monitoring (nulmeting en structurele opvolging) 	Doorlopend <p>Start Q3/Q4 2022, realisatie Q2 2023</p>		<ul style="list-style-type: none"> Voor de monitoring zijn we in gesprek met verschillende potentiële partijen (Campus, BUAS, NBTC). Nauwe afstemming vindt plaats met het Biesbosch Netwerk en de VVV Biesboschlinie. VVV Biesbosch Linie en Beleef de Biesbosch promoten ons toeristisch product en dragen hiermee bij aan bezoekersmanagement, spreiding en juiste doelgroepen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> Bij de promotie en marketing gaat de aandacht naar Bezoekersmanagement. Spreiding in tijd en plaats en preciezere doelgroepbenadering Coördinatie en educatie vrijwilligers, betere afstemming en inzet over alle parels van Altena We bewaken de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte als onderdeel van het toeristisch product. 			<ul style="list-style-type: none"> VVV Biesbosch Linie heeft een meerjarenplan voor de coördinatie, inzet en opleiding van de vrijwilligers opgesteld en is gestart met de uitvoering. Nieuwe en bestaande initiatieven toetsen we aan onze toeristische ambities. Voor de drukkere gebieden willen we in de omgevingsplannen toetsingscriteria opnemen.
	Meer actieve vormen van recreatie	Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma visie op toerisme en afspraken VVV.	Afgerond 2023 Q4 2022		<ul style="list-style-type: none"> Alle kanoroutes zijn voor wat betreft onderhoud geoptimaliseerd. Jaarlijks worden de kanoroutes geïnspecteerd en daar waar nodig vindt onderhoud plaats. We vervangen waar nodig toeristische borden en bewegwijzering en werken op deze wijze naar uniformering. Onderzoek naar mogelijkheden voor mountainbikeroutes zijn als stageopties uitgezet bij hogescholen.
	<ul style="list-style-type: none"> Meer bekendheid voor en meer samenhang tussen de parels van Altena Nieuwe mogelijkheden van gebiedsmarketing en promotie 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma visie op toerisme en afspraken VVV. 	Doorlopend		<ul style="list-style-type: none"> Zowel VVV Biesbosch Linie als Beleef de Biesbosch zijn hier actief mee aan de slag in hun marketing en promotie. Websites, socials etc. zijn continu aan verbetering onderhevig.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Subsidiebeleid en harmonisatie					
Een bloeiend verenigingsleven ter versterking van de sociale samenhang en financiële ondersteuning van maatschappelijk nuttige activiteiten	Een goed geïmplementeerd subsidiebeleid voor Cultuur, Sport en Welzijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Na afloop van de eerste subsidiecyclus voeren we een evaluatie uit op het aanvraag- en besluitvormingsproces. • We optimaliseren het aanvraag- en besluitvormingsproces. • We monitoren de financiën binnen de subsidieregelingen en doen een kwantitatieve evaluatie om de effecten van het nieuwe beleid op het budget van 2022 te meten. 	<p>Q1 2022</p> <p>Q2 2022</p> <p>Doorlopend</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie reeds voltooid; verder met opgestelde actiepunten met betrekking tot het verbeteren van het proces subsidieverstrekking. Actiehouders aangesteld die werken aan de verschillende actiepunten. Sommige zijn reeds voltooid, andere staan op de planning voor dit jaar. Verwachting van alle afgeronde acties is Q4 2022. • Zie 1e punt. • Evaluatie met betrekking tot verbeteringen/ actieplannen wordt gehouden om te kijken of er wellicht zaken zijn met meer prioriteit. Aansluiting met Financiën aangescherpt door middel van samenwerking en evaluatie.

3.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
3. Veelzijdig Altena					
Administratieve overheveling coronamiddelen	50 N	-	-	-	-
Bedrijventerreinenvisie en -strategie	25 N	50 N	25 N	-	-
Gebiedsregisseur NPLG	13 N	25 N	50 N	-	-
Inhuur NPLG	18 N	55 N	100 N	-	-
Hogere exploitatiebijdrage	84 N	-	-	-	-
Kwijtschelding huur en bijstelling exploitatiebijdrage	119 N	-	-	-	-
Programma Circulair voedselsysteem	75 V	-	-	-	-
Uitvoering Kerkenvisie	75 V	75 N	-	-	-
Vervangen tegels zwembad	113 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	64 N	65 N	46 N	21 N	21 N
Totaal 3. Veelzijdig Altena	336 N	270 N	221 N	21 N	21 N
Mutaties reserves programma 3					
Onttrekking reserve vervangen tegels zwembad	113 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	16 N	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves programma 3	97 V	-	-	-	-
Eindtotaal	239 N	270 N	221 N	21 N	21 N

Toelichting

Administratieve overheveling coronamiddelen

Vanuit programma 6a en 6b wordt een aantal bedragen overgeheveld naar programma 3. Deze mutaties zijn per saldo budgettair neutraal en hebben geen invloed op het begrotingssaldo.

Bedrijventerreinenvisie en -strategie

In het Bestuursakkoord wordt veel aandacht besteed aan bedrijventerreinen (inclusief natte bedrijventerreinen). Het thema is bovendien actueel omdat de vraag naar bedrijventerreinen groter is dan het aanbod. Een uitgewerkte bedrijventerreinenvisie en -strategie geeft onder andere inzicht in de mogelijkheden voor de toekomst en keuzes die op dat vlak gemaakt kunnen / moeten worden en wat daar voor nodig is. Het geeft richting aan de kansen en mogelijkheden voor de ontwikkeling van bedrijven in Altena voor de toekomst.

Gebiedsregisseur en inhuur NPLG

Vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een gebiedsgerichte aanpak nodig om grote veranderingen in gang te zetten. Aanleiding hiervoor is dat de natuur en bodem- en waterkwaliteit onder druk staan en het klimaat verandert. Een van de doelen daarbij is om de stikstofbelasting op natuurgebieden terug te dringen. Naast het thema stikstof zijn de thema's klimaat, bodem en water hieraan toegevoegd. Het initiëren, organiseren en faciliteren moet prioriteit krijgen en vraagt inzet en expertise van de gemeente.

Het vraagstuk van de gebiedsgerichte aanpak groen blauw (Polder van de toekomst en Gebiedstafel stikstof Biesbosch) vraagt om aanvullende inzet, capaciteit, kennis en onderzoek. Dit gaat hand in hand met een duurzame bedrijfsontwikkeling van de agrarische sector. De Gebiedstafel voor Natura 2000-gebied De Biesbosch betreft stikstof. Deze gebiedsprocessen zullen naar verwachting geïntensiveerd en geïntegreerd worden en verbreed naar alle doelen uit het NPLG. Vanuit de organisatie is actieve en brede inspanning nodig. Om de aanwezige kennis adequaat in te kunnen zetten zijn vervangende uren nodig.

- Voor de gebiedsgerichte aanpak groen blauw NPLG is de inzet van een gebiedsregisseur nodig. Gekozen wordt voor een eigen gebiedsregisseur, aangezien Altena op dit vlak zelf het heft in handen wil nemen of wil kunnen versnellen.
- Tijdelijke inhuur van vervangende capaciteit is nodig voor het voeren van keukentafelgesprekken, het doen van onderzoek, het begeleiden van onderzoeken, de aanvraag van procesgeld, het opstellen van een visie op agrarische sector en het intensiever deelnemen aan het gebiedsproces.

Hogere exploitatiebijdrage

Zwembad Aqua Altena ontvangt eenmalig een hogere exploitatiebijdrage om tegemoet te komen aan de hogere energielasten.

Kwijtschelding huur en bijstelling exploitatiebijdrage

Gelet op exploitatieproblemen wordt voorgesteld voor de sportaccommodaties Buitenhof, Rondeel en Verlaat de huur over 2022 kwijt te schelden en een aanvullende exploitatiebijdrage te verlenen. Hiermee wordt geborgd dat het beheer en de exploitatie van deze welzijnsaccommodaties mogelijk blijft.

Programma Circulair voedselsysteem

Dit betreft de overheveling van het budget in 2022 voor het programma Circulair voedselsysteem van programma 3 naar programma 4. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Uitvoering Kerkenvisie

Door personele krapte en de coronamaatregelen is er nog geen tijd geweest om de Kerkenvisie op te starten. Op dit moment loopt de aanbesteding. Naar verwachting is de aanbesteding voor het eind van 2022 gereed en kan er in 2023 gestart worden met het opstellen van de Kerkenvisie. De lasten schuiven dus door naar 2023. Voor het opstellen van de Kerkenvisie zijn eerder middelen ontvangen van het Rijk.

Vervangen tegels zwembad

Uit het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) van zwembad Bijtelskil blijkt dat de onderhoudskosten jaarlijks hoger zijn dan eerder werd begroot. Altena is in gesprek met het zwembad om te komen tot een oplossing voor de lange termijn.

Omdat het vervangen van de tegels in het bassin niet kan wachten op deze structurele oplossing, wordt nu een bedrag vrijgemaakt uit de reserves onderhoud gebouwen (collegebesluit d.d. 13 september 2022). Deze mutatie is ook te zien onder Mutaties reserves programma 3 en is per saldo budgettair neutraal.

Programma 4. Duurzaam Altena

4.1 Doelenbomen Duurzaam Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Duurzaamheid					
Altena CO2-neutraal in 2046	De projecten en activiteiten uit het uitvoeringsprogramma van de Altena Energiestrategie	Samen met eigenaren van acties en andere stakeholders werken we acties uit de klimaatagenda verder uit en voeren deze uit.	Veel acties uit de Klimaatagenda lopen in 2022 (en verder) door.		Het is belangrijk de voortgang van de acties uit de klimaatagenda goed te monitoren en bij te sturen waar nodig. Hier zal in 2023 extra aandacht aan worden besteed.
	Inwoners, bedrijven en verenigingen worden gestimuleerd tot actie op de weg naar duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> We geven deze bestuursperiode prioriteit aan bewustwording, besparing en verduurzaming van de bebouwde omgeving, onder andere via het duurzaamheidsloket 	Energieloket en energiecoaches worden continu onder de aandacht gebracht.		<ul style="list-style-type: none"> We zetten de energiecoaches (en daarmee het energieloket) zoveel mogelijk in, bijvoorbeeld naar aanleiding van de uitgevoerde collectieve warmtescans. Ook in het kader van bestrijding energie-armoede en uitvoering Warmtevisie zullen de energiecoaches worden ingezet.
		<ul style="list-style-type: none"> Vanuit de klimaatagenda en warmtevisie blijven we 	Continu		<ul style="list-style-type: none"> Bij het vormgeven van spoor A en B uit de Warmtevisie betrekken we de

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		samenwerking zoeken met stakeholders, zoals woningcorporaties, Energiecoöperatie Altena Nieuwe Energie, het lokale bedrijfsleven en onderwijs			woningcorporaties en de energiecoöperatie actief. Ook andere stakeholders zullen, vanuit de geëigende rol, in de nadere uitwerking een plaats krijgen.
		<ul style="list-style-type: none"> Als uitwerking van de warmtevisie volgen we, in combinatie met de uitvoering van de RREW, een wijkgerichte aanpak, gericht op besparing van energie en/of duurzame opwek. De aanpak wordt zo mogelijk gekoppeld aan thema's als veilig wonen en langer thuis wonen. We stimuleren (sport)verenigingen en bedrijven tot verduurzaming van accommodaties door het loket voor verenigingen en bedrijven onder de aandacht te brengen en te promoten. We treden lokale duurzaamheidsinitiatieven tegemoet met de bril van 'mogelijk maken'. De rol van de gemeente wordt van geval tot geval ingevuld. 	<p>Geheel 2022</p> <p>Continu</p> <p>Continu</p>	<p></p> <p></p> <p></p>	<ul style="list-style-type: none"> De wijkgerichte aanpak is als spoor B in de Warmtevisie opgenomen. In lijn met afspraken met de woningcorporaties en Altena Nieuwe Energie is de combinatie met andere opgaven een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van dit spoor. Het loket voor bedrijven en (sport)verenigingen is operationeel maar is nog onvoldoende bekend bij de doelgroep. In 2022 en 2023 willen we dit intensiever onder de aandacht brengen. Om de energietransitie te laten slagen is een beweging vanuit de samenleving nodig. Daarom staan we open voor alle initiatieven die een bijdrage leveren aan onze doelstelling om CO₂ neutraal te worden en ondersteunen die waar mogelijk.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • Verduurzaming van ons vastgoed en van installaties in de openbare ruimte • Goed voorbeeld doet volgen 	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van het Strategisch vastgoedbeleid / het verduurzamingsplan voor ons vastgoed starten we met het programmatisch nemen van duurzaamheidsmaatregelen aan onze gebouwen. • Vooruitlopend daarop nemen we nu al duurzaamheidsmaatregelen. We kiezen daarbij voor duurzame 'no regret'-oplossingen. • Op basis van de laadvisie en het plaatsingsbeleid starten we met de daadwerkelijke inrichting van de laadinfrastructuur. 	<p>Vanaf 2022 (zie doelenboom programma 6a).</p> <p>Het nemen van duurzaamheidsmaatregelen is een doorlopende actie. Waar mogelijk worden no regret maatregelen toegepast.</p> <p>Vanaf 2022</p>		<ul style="list-style-type: none"> • In 2022 wordt een routekaart voor de verduurzaming van ons vastgoed afgerond. Met de reeds verzamelde en in een tool ingevoerde gebouwddata zal door middel van een bestuurlijke sessie een voorkeursscenario worden bepaald. • Idem. • De raad heeft op 26 april 2022 de laadvisie vastgesteld en besloten tot de inzet van maximaal € 250.000 uit het Klimaatfonds. Voorbereidende werkzaamheden voor de aanbesteding zijn gestart. Volgens de huidige planning zal in december 2022 overeenkomst worden gesloten met een marktpartij. Daarna zal een plaatsingsplan worden opgesteld op basis waarvan vanaf 2023 daadwerkelijk geplaatst zal gaan worden.
	<p>Een warmtevisie die in overeenstemming is met de door het Rijk gestelde normen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van de in december 2021 vast te stellen warmtevisie stellen we buurtuitvoeringsplannen op. 	<p>Start in Q1 2022</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Na vaststelling van de projectplannen en plannen van aanpak voor de sporen A en B uit de Warmtevisie volgt een aanbestedingsprocedure. Volgens de huidige plannen zal in Q4 2022, op grond van een lopende aanbestedingsprocedure, een overeenkomst worden gesloten met een marktpartij. Daarna zal een gemeentebreed plan voor spoor A worden opgesteld. Voor spoor B

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					wordt een eerste buurt geselecteerd waarvoor vervolgens een buurtuitvoeringsplan zal worden opgesteld.
		<ul style="list-style-type: none"> We geven ruime aandacht aan communicatie over aardgasvrij(ready). 			<ul style="list-style-type: none"> Met name in spoor A zal uitgebreid worden gecommuniceerd over aardgasvrijready. De insteek hierbij is dat inwoners geactiveerd worden om in hun eigen woning of huishouden aan de slag te gaan met besparen en/of isoleren.
	Regionaal bod met uitvoeringsprogramma dat een bijdrage levert aan de grootschalige opwek van duurzame energie	<ul style="list-style-type: none"> Binnen het kader van de Regionale Energiestrategie (RES) leveren we een bijdrage aan de grootschalige opwek van duurzame energie. We geven uitvoering aan de RES1.0 conform het bijbehorende uitvoeringsprogramma. We herijken de RES 1.0 in 2024, waarbij voor 2023 een voortgangsrapportage is voorzien. 	Continu Continu 2024		<ul style="list-style-type: none"> Vanwege de schaarste op het net kunnen installaties voor grootschalige opwek niet worden aangesloten. Daarom zoeken we naar alternatieve oplossingen (zie hieronder). Idem. De voorbereiding voor de RES2.0 is gestart. De regionale verdeling van de beschikbare warmte is hierin een belangrijk onderdeel.
	Visie op grootschalige zonnevelden	We zetten in op fase 1 uit het vastgestelde zonnecader Altena (geen belasting elektriciteitsnet).	Doorlopend		Samen met Altena Nieuwe Energie zoeken we naar mogelijkheden. Hierbij betrekken we ook eigen gronden van de gemeente.
Een strategische en integrale aanpak van alle thema's die raakvlakken hebben met de fysieke leefomgeving (Omgevingswet)	Omgevingsvisie Altena 2040	We leggen de integrale, samenhangende Omgevingsvisie ter vaststelling voor aan de gemeenteraad.	Raad 8 maart 2022		Op verzoek van de raad in januari 2022 (tweede ronde wensen en bedenkingen) is de vaststelling doorgeschoven tot na de verkiezingen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	Raadsbesluiten die nodig zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.	<ul style="list-style-type: none"> • Besluiten over Aanpassing legesverordening en Technische aanpassing APV, beide vanwege Omgevingswet en legesverordening ook door Wet kwaliteitsborging voor het bouwen • Besluit over Kostenverhaal • Besluit over de Verordening op de gemeentelijke adviescommissie • Besluit(en) over een of meer tranches Verordening fysieke leefomgeving 	Voor 1 juli 2022 (beoogde datum inwerkingtreding Omgevingswet), met zoveel mogelijk besluiten voor 16 maart 2022		<ul style="list-style-type: none"> • De beoogde inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw uitgesteld, nu naar 1 januari 2023. • De aangegeven besluiten zijn voor een deel al genomen, de andere zijn voor later dit jaar voorzien.
	Overige betrokkenheid van de raad rondom de Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none"> • Opzet/structuur van het Omgevingsplan • Participatie(verordening), nog niet precies bekend • Evaluatie van de 1e ronde besluiten onder de Omgevingswet uit 2021 	Nog niet te bepalen. Evaluatie op zijn vroegst een half jaar na inwerkingtreding, dus december 2022.		<ul style="list-style-type: none"> • Tweede helft 2022. • Participatieverordening is niet nodig, wel participatiebeleid. • Evaluatie schuift op zijn vroegst door naar tweede helft 2023.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Wonen					
Voldoende passende woningen in iedere kern, afgestemd op de behoeften van onze inwoners en de demografische ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Woonvisie 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerken van de acties en maatregelen uit de woonvisie. Met name gericht op het (versneld) realiseren van voldoende woningen in de kernen. 	Q4 2022		De acties en maatregelen uit de woonvisie op het gebied van woonbeleid vragen helaas meer (voorbereidings)tijd dan vooraf ingeschat. Om regie te krijgen op de uitvoering, wordt gewerkt aan het uitvoeringsprogramma Wonen, dit met als doel om te komen tot realisatie van onze ambitie van 3.000 woningen tot 2030. In dit programma moet een aantal bestuurlijke keuzes worden gemaakt, zoals prioriteren van onze kernen, mede in relatie tot het faseren van de zachte plancapaciteit. Ook dienen de benodigde acties te worden uitgewerkt. Naar verwachting wordt dit programma, na een consultatieronde met de gemeenteraad, in Q1 2023 aangeboden aan de raad.
	<ul style="list-style-type: none"> • Prestatieafspraken 	<ul style="list-style-type: none"> • Prestatieafspraken met de corporaties en de huurdersorganisaties met daarin onder meer afspraken over huisvesting bijzondere doelgroepen, bouw- en renovatieopgaven, verduurzaming en leefbaarheid. 	Twee jaarlijks terugkomend in Q4		In december 2021 zijn prestatieafspraken gesloten voor de duur van twee jaar. In het Bestuurlijk overleg medio augustus 2022 wordt de rapportage monitoring Prestatieafspraken besproken. Dit kan mogelijk leiden tot aanpassing van de Prestatieafspraken.
	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek woningbehoefte 	<ul style="list-style-type: none"> • Periodiek onderzoek naar de woningbehoefte 	Q4 2022		WOON is afgerond,. Vanuit de regio Wonen Breda e.o. wordt een regionaal woningmarktonderzoek uitgevoerd als onderbouwing voor de in Q4 te sluiten Woondeal. Ook de corporaties zijn hierbij betrokken.
	Ruimte voor particuliere initiatieven	<ul style="list-style-type: none"> • Het maatschappelijk initiatief is leidend. 	Continu		<ul style="list-style-type: none"> • Met enige regelmaat ontvangen wij particuliere initiatieven. De insteek in onze advisering is om

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> We stimuleren initiatieven die tegemoetkomen aan de actuele woonvraag vanuit de doelgroepen, zoals de uitstroom uit de GGZ, huisvesting voor pleeggezinnen of mensen met een verslaving. In de Woonvisie nemen we de aanpak van dit thema mee. 	<p>Continu</p> <p>Gereed</p>		<p>medewerking te verlenen waar mogelijkheden zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> Wanneer wij initiatieven ontvangen op het gebied van wonen met zorg stimuleren wij de realisatie hiervan. Is onderdeel van de Woonvisie 2021 – 2025.
Circulaire economie					
Bevorderen circulaire economie in Altena	Er is een breed gedragen programma circulair voedselsysteem	<ul style="list-style-type: none"> We faciliteren en ondersteunen de in het manifest 'De Kracht van Altena' genoemde projecten. Deze projecten krijgen, zo goed als mogelijk, een plek in het programma circulair voedselsysteem. We gaan en blijven in gesprek met het bedrijfsleven en de kennisinstututen om te verkennen hoe we bedrijven kunnen ondersteunen op de route naar een circulaire economie. We stellen programmaplan 1.0 van het programma circulair voedselsysteem vast, op basis van input vanuit inwoners en belanghebbenden en onderzoek. 	<p>Continu</p> <p>Continu</p> <p>Q1 2022</p>		<p>We geven uitvoering aan het programma circulair voedselsysteem, op basis van het actieplan 2022-2024.</p> <p>De uitvoering loopt volgens planning. Belangrijkste resultaten zijn onder meer dat samenwerking met het maatschappelijk middenveld (ZLTO, Provincie e.a.) actief is opgepakt en verder wordt uitgebreid.</p> <p>De gebiedsgerichte aanpak wordt met het ondersteuningsnetwerk verder uitgewerkt. Lopende projecten, waaronder monitoring, korte keten en de Dutch Food Week worden verder gebracht. De komende tijd gaan op het gebied van voedsel educatie, natuurinclusieve landbouw en de transitie van de landbouw concrete projecten lopen.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<ul style="list-style-type: none"> We voeren het programmaplan 1.0 uit aan de hand van concrete projecten en inspanningen. Ter ondersteuning van het programma werken we aan zichtbaarheid, voldoende externe financiering en kennisontwikkeling. 	<p>Continu</p> <p>Continu</p>		
Meer eerlijke handel	Altena Fairtrade gemeente	De lokale Fairtrade werkgroep zet zich in voor de titel 'Fairtrade gemeente'. De gemeente ondersteunt de Fairtrade werkgroep in het behalen van die titel.	Q4 2022		De Fairtrade werkgroep is met ondersteuning van de gemeente aan de slag om de titel van Fairtrade gemeente te verkrijgen.
Afval en grondstoffen					
Minder zwerfafval	Actieplan zwerfafval	<ul style="list-style-type: none"> We rollen een breed voorlichtingsprogramma (zwerf)afval uit Werven, stimuleren en faciliteren van zappers. Inzet MidZuid voor rapen zwerfafval. Aansluiten en bijdragen aan projecten van andere organisaties (STBH, Waterschap, Rijkswaterstaat) 	Q1 t/m Q4		<p>Er is op verschillende plekken aandacht voor zwerfafval, het gaat om acties die divers van aard en omvang zijn.</p> <p>We beschikken over een grote groep betrokken zappers de groep zappers blijft groeien.</p> <p>MidZuid raapt afval in onze gehele gemeente en vult de activiteiten van de zappers aan.</p> <p>Met StBh en de andere gemeenten die grenzen aan de Biesbosch wordt is een initiatief uitgerold om de hoeveelheid zwerfafval in de Biesbosch te beperken.</p>
Inwoners worden zich op jonge leeftijd bewust van	Brede uitrol van een voorlichtingsprogramma	<ul style="list-style-type: none"> We stimuleren bewustwording middels het beschikbaar stellen van gastlessen aan alle 			Het geven van gastlessen is een continu proces. We zien op dit moment een inhaaleffect nadat het aantal was teruggelopen als gevolg van corona.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
het belang van goed gescheiden inzameling en duurzaamheid	aangaande afval.	<p>basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs.</p> <ul style="list-style-type: none"> Scholen worden betrokken en gefaciliteerd bij de (landelijke) opschoonacties. Initiatieven van scholen en burgers worden op verzoek en waar mogelijk ondersteund. 			<p>Tijdens de landelijke opschoondag hebben (evenals andere jaren) diverse scholen deelgenomen.</p> <p>Vragen, wensen en verzoeken van burgers die betrokken zijn bij het beperken/beheersen van de hoeveelheid zwerfafval worden binnen de grenzen van redelijkheid maximaal gefaciliteerd.</p>
Altena als groenblauwe oase					
Een gezonde en meer klimaatbestendige leefomgeving met meer groen en water	Het groenareaal in de gemeente neemt toe	<ul style="list-style-type: none"> We stimuleren inwoners, bedrijven en organisaties om verharding te vervangen door groen. We blijven betrokken bij het burgerplatform Grip op water Altena. 	Doorlopend in geheel 2022		<ul style="list-style-type: none"> Deelname NK-tegelwippen (loopt nog t/m 31 oktober). Tegelstand = 1818 tegels (daarmee staan we voor de categorie middelgrote gemeenten op plek 19 van 34 gemeenten). Groene Burendag 24 september 2022: samen met woningcorporaties Land van Altena en Bazalt wonen en bewoners gaan we aan de slag om verharding uit tuinen te halen en groen aan te planten. WSRL en ANV zijn trekker van Grip op Water. In onderlinge afstemming wordt bepaald welke activiteiten we nog oppakken in 2022. Meer bewustwording creëren van mogelijkheden klimaatadaptieve maatregelen bij gemeentelijke projecten (meekoppelkansen benutten). Groene Buurtkampioen: het winnende plan is momenteel uitgewerkt en gerealiseerd: de ecotuin bij dorps huis Eethen. In 2022 proberen we vervolg te geven aan dit project maar dan met doelgroep ondernemers.
		<ul style="list-style-type: none"> We vervullen een voorbeeldfunctie voor de 	Doorlopend in geheel 2022		Zo wordt bijvoorbeeld de nieuwe gemeentewerf natuurinclusief en klimaatadaptief gebouwd.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		openbare ruimte en bij het ontwerp van publieke gebouwen.			
		<ul style="list-style-type: none"> We zetten in op vergroening van schoolpleinen en onderzoeken de mogelijkheden voor de inzet van middelen die bij het waterschap en provincie beschikbaar zijn. We gaan hierover in gesprek met de schoolbesturen. 	We nemen dit mee in de uitvoeringsagenda van de klimaatadaptatiestrategie. Q3 2022		Met de bouw van de Regenboogschool te Nieuwendijk wordt een gedeelte van het schoolplein omgevormd tot groene waterberging. Daarnaast wordt de bestaande watergang langs het schoolplein uitgebreid. Uitvoering derde kwartaal 2022.
		<ul style="list-style-type: none"> Bij de toetsing van ruimtelijke plannen houden we rekening met klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen. We schrijven een percentage groen voor dat minimaal moet worden gerealiseerd. 	We nemen dit mee in de Omgevingsvisie. Q1 2022.		<p>Regelgeving hoort thuis in Omgevingsplan Altena. De opbouw daarvan kan pas plaatsvinden na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, zie hierboven.</p> <p>In 2022 is gestart met het opstellen van een toetsingskader voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. De locatie en de omvang van de ontwikkeling zijn in het toetsingskader bepalend voor de inspanning die de ontwikkelaar moet leveren op het gebied van klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit. In Q1 2023 wordt het toetsingskader afgerond waarna het verwerkt dient te worden in het Omgevingsplan Altena.</p>
	Altena klimaatbestendig in 2050	We werken de klimaatadaptatiestrategie uit tot een uitvoeringsagenda en vragen subsidie aan voor de uitvoering.	Q3 2022		Momenteel wordt de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie opgesteld die nog in 2022 wordt vastgesteld. Deze uitvoeringsagenda 2022 - 2026 zal enerzijds bestaan uit concrete maatregelen waarvoor bij het Rijk en Provincie subsidiegelden beschikbaar zijn en aangevraagd zullen worden (we kunnen de subsidieaanvraag t/m 2023 indienen). Daarnaast

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					<p>bestaat de agenda ook voor een deel uit overige activiteiten zoals samenwerkingsafspraken en bewustwordingsacties (zowel intern als met externe stakeholders). Op dit moment loopt de afstemming met Waterschap Rivierenland om beide uitvoeringsprogramma's te bundelen. Oplevering Uitvoeringsagenda vierde kwartaal 2022.</p>

4.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
4. Duurzaam Altena					
Aanvulling voorziening Afval	500 N	-	-	-	-
Bijstelling raming legesopbrengst	150 N	290 N	290 N	290 N	290 N
Bijdrage OMWB	120 N	-	-	-	-
Geovisia	81 N	-	-	-	-
Geovisia - dekking	81 V	-	-	-	-
Prijsstijgingen riolering	90 N	90 N	90 N	90 N	90 N
Prijsstijgingen riolering - dekking	90 V	90 V	90 V	90 V	90 V
Programma Circulair voedselsysteem	75 N	-	-	-	-
Septembercirculaire 2022 - taakmutaties	679 N	39 N	39 N	39 N	39 N
Diverse mutaties < 50.000	20 N	14 N	14 N	13 N	13 N
Totaal 4. Duurzaam Altena	1.545 N	343 N	343 N	342 N	342 N
Mutaties reserves programma 4					
Mutaties reserves programma 4	-	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves programma 4	-	-	-	-	-
Eindtotaal	1.545 N	343 N	343 N	342 N	342 N

Toelichting

Aanvulling voorziening Afval

Na de verrekeningen met de egalisatievoorziening Afval komt het saldo van deze voorziening negatief uit. Conform de BBV-regelgeving mag een dergelijke voorziening geen negatief saldo hebben. Een aanvullende storting in de voorziening is dan noodzakelijk.

Bijstelling raming legesopbrengst

Op basis van de realisatie en verwachtingen voor verdere jaren vindt een bijstelling plaats van de raming van de opbrengst van leges Omgevingsvergunningen.

Bijdrage OMWB

In 2022 is sprake van meer vergunningaanvragen, toezicht, handhaving door de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) dan geraamd. Eind 2021 is het werkprogramma van de gemeente Altena opgesteld voor de werkzaamheden die worden uitgevoerd door de OMWB. Op basis van de eerste termijnrapportage (T1 2022) blijkt dat de OMWB voor de gemeente Altena meer vergunningaanvragen op het gebied van milieu in behandeling heeft genomen dan geraamd, maar dat er ook meer toezicht en handhaving plaatsvindt. Om dit doorgang te laten vinden, is het noodzakelijk dat het budget voor het werkprogramma voor de OMWB voor 2022 wordt verhoogd.

Geovisia en dekking uit de voorziening riolering

In 2022 wordt het Programma Riolering, Water en Groen opgesteld en worden de rioolberekeningen voor diverse kernen uitgevoerd. Voor het rioolbeheer in Geovisia is nog een verbeteringslag noodzakelijk. Dit brengt hogere lasten met zich mee. Deze hogere lasten kunnen gedekt worden uit de voorziening riolering. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Prijsstijgingen riolering en dekking uit de voorziening riolering

De prijsstijgingen van brandstof, materialen en materieel van onze leveranciers zijn dusdanig hoog dat het noodzakelijk is de jaarlijkse indexering te verhogen. Extra budget is nodig voor een goed beheer en onderhoud van onze pomputten en gemalen, vrijvervalriolering en rioolhuisaansluitingen. De extra lasten kunnen gedekt worden uit de voorziening riolering. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Programma circulair voedselsysteem

Dit betreft de overheveling van het budget in 2022 voor het programma Circulair voedselsysteem van programma 3 naar programma 4. Per saldo budgettair neutraal, geen invloed op begrotingssaldo.

Septembercirculaire 2022 - taakmutaties

In de Septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen als compensatie voor de invoeringskosten van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging (deze baten zijn verwerkt op programma 6a). Op programma 4 zijn de lasten die hiermee samenhangen opgenomen. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Programma 5. Bereikbaar Altena

5.1 Doelenbomen Bereikbaar Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
De A27 en het onderliggend wegennet					
De bereikbaarheid van bestemmingen binnen en buiten Altena wordt beter en het sluijverkeer neemt af	Verbeterde doorstroming op de A27 en reductie sluijverkeer.	<ul style="list-style-type: none"> We komen samen met omliggende gemeenten met een slimme aanpak om verkeersoverlast tijdens de reconstructie te beperken; De voortgang van de reconstructie wordt permanent gemonitord. 	Continu		<ul style="list-style-type: none"> Onder leiding van gemeente Altena zijn dertien partijen aan het werk om in aanvulling op de Minder Hinder aanpak van Rijkswaterstaat via de Slimme Aanpak te komen tot maatregelvoorstellen om de te verwachten overlast op het lokale en provinciale wegennet alsook de wegen van Waterschappen te voorkomen/beperken. Het voornemen is om de geschetste aanpak tot aan de zomerperiode van 2022 te concretiseren en vervolgens een en ander op te voeren in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport 2023 (MIRT). Zie ook https://bit.ly/3vXhORj
	Optimale informatievoorziening	We zijn ambtelijk en bestuurlijk aanspreekpunt voor inwoners,	Continu		Communicatie tussen KCC en cluster verloopt steeds beter. Daarnaast wordt, mede dankzij extra personele

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	naar inwoners en ondernemers.	bedrijven en instanties. We evalueren de klantcontacten periodiek met het klantcontactcentrum.			inzet, in de regel voldaan aan de afhandeltermijnen van ingekomen vragen en terugbelverzoeken.
	Een robuuste verbinding tussen de A27 en de kern Werkendam.	Momenteel vindt onderzoek plaats naar de meest geschikte variant. We informeren de raad hierover eind 2021.	Er is begin 2022 een raadsvoorstel voorgelegd inzake de mogelijke varianten. Zie alhier: https://bit.ly/3MOu7pM		De raad wordt in de zomer 2022 geïnformeerd over die visie / het vlekkenplan Werkendam-Noord. Hierna volgt een concretere invulling van het tracé van de noordelijke ontsluitingsweg.
	Maatregelenpakket om Altena en bestemmingen buiten onze gemeente bereikbaar te houden en sluisverkeer tegen te gaan.	We stellen een maatregelenpakket op om sluisverkeer te bestrijden. Voorafgaand brengen we in beeld waar sluisverkeer valt te verwachten en hoe knelpunten kunnen worden bestreden.	Continu		De eerste fysieke maatregelen worden rond de zomer van 2022 geplaatst.
	Opheffing van het fileknelpunt bij de Kromme Nol.	De provincie NB onderzoekt in 2022 de mogelijkheden om het knelpunt op te heffen. Wij worden proactief betrokken bij dit traject.	Start onderzoek in 2022 door IV Infra in opdracht van en gefinancierd door de provincie.		Oplossingsrichtingen zijn bekend en worden verder uitgewerkt door IV Infra in samenspraak met de gemeenten Heusden en Altena. We informeren de raad hierover voor 1 juni 2022.
Verbetering verkeersveiligheid	Minder knelpunten als gevolg van landbouwverkeer.	We nemen deel aan het regionaal actieprogramma in de RWB.	In 2022 starten we met de aanpak landbouwverkeer conform mobiliteitsvisie.		Een drietal RWB-gemeenten onderzoeken de mogelijkheden om knelpunten als gevolg van landbouwverkeer te verminderen. Wij volgen dit traject als agendalid. Er is nog geen eigen aanpak landbouwverkeer gestart. Vanwege prioriteitstelling i.r.t. personele beschikbaarheid verwachten we pas in 2023 te kunnen starten met de aanpak.
	Minder verkeersknelpunten bij	We hebben de knelpunten geïnventariseerd in de	In 2022 stellen we uitvoeringsprogramma		Via de RWB wordt een verkeersveiligheidsanalyse uitgevoerd door Royal Haskoning DHV. Aan de hand

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
	gebiedsontsluitingsweg en en nabij voorzieningen.	mobiliteitsvisie Altena 2040.	's op om de aanpak van deze knelpunten vorm te geven.		van deze scan starten we later dit jaar met het opstellen van een uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid.
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen					
Verbetering van de bereikbaarheid per openbaar vervoer	Behoud van het ov-netwerk en verbindingen met Utrecht, Breda, Den Bosch, Dordrecht en Gorinchem.	<ul style="list-style-type: none"> We blijven aangehaakt bij de besprekingen tussen de provincie Noord-Brabant en het Rijk over nieuwe concessies voor het openbaar vervoer. De beoogde vernieuwing van het openbaar vervoer biedt kansen voor Altena, onder meer op het punt van de plannen rond een innovatieve ov-verbinding tussen Breda en Utrecht. We zetten het behoud van het ov-netwerk ook op de agenda bij de regio West-Brabant. We leggen bestuurlijke en ambtelijke contacten met andere betrokken overheden om draagvlak te creëren voor betere vervoersverbindingen, in lijn met onze recent ontwikkelde mobiliteitsvisie. 	Continu		Dit voorjaar is met een aantal partijen van binnen en buiten de gemeentelijke organisatie inclusief vervoerder Arriva alsook Regio West-Brabant gesproken over knelpunten binnen het bestaande Openbaar Vervoer. De oplossingsrichtingen worden aangereikt aan de provincie in het kader van de voorbereidingen van de nieuwe OV concessie per 2025.
Verbetering van de bereikbaarheid per fiets	Opheffing knelpunten in fietsroutes en aanleg van nieuwe snelle routes.	<ul style="list-style-type: none"> De knelpunten zijn op hoofdlijnen in de mobiliteitsvisie onderzocht en gedefinieerd. 	We starten in 2022 met het verkennen van een regionale fietsverbinding vanaf De Tol naar de		We starten in 2022 met het verkennen van een regionale fietsverbinding vanaf De Tol naar de Merwedeburg conform mobiliteitsvisie

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
			Merwedebrug conform mobiliteitsvisie.		
		<ul style="list-style-type: none"> • Samen met onze inwoners, regionale partners, overheden en exploitanten brengen we knelpunten en passende maatregelen in beeld t.a.v. veerverbindingen(bijvoorbeeld uitbreiding veerdiensten en vaarroosters). • We staan open voor initiatieven van inwoners en bedrijven om mobiliteit te verbeteren en zullen die waar mogelijk stimuleren. De invulling van onze rol is afhankelijk van het betreffende initiatief. Hierbij wordt o.a. gedacht aan deelauto's, ov-fietsen of een belbus. 	Continu		<p>In mei 2022 heeft een gebruikersonderzoek onder de (latente) gebruikers van de drie veerverbindingen die onze gemeente rijk is.</p> <p>Samen met de betrokken gemeenten Heusden Waalwijk en Zaltbommel (voor Bergsche Maasveren), Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam (Riveer) en Dordrecht (Kop van 't Land) vindt met regelmaat overleg (bestuurlijk en ambtelijk) inzake de ontwikkelingen op deze veerverbindingen en de wijze waarop daarop kan/moet worden aangesloten door de betrokken gemeenten.</p>
Beheer van wegen , water, groen, riool en verlichting					
Een efficiënt en duurzaam beheer van onze kapitaalgoederen volgens vooraf vastgestelde normen en kosten	Beheerpakketten voor het beheer en onderhoud van onze kapitaalgoederen en vastlegging van de toepasselijke onderhoudsniveaus	We houden de inventarisatie van kapitaalgoederen actueel (een constant proces om een en ander actueel te houden) en brengen in beeld hoe we het beheer en onderhoud van de openbare ruimte kunnen verduurzamen en wat de bijbehorende kosten zijn.	Q1 2023		De optimalisatie van het rioolbeheer in Geovisia loopt op schema. Planning om begin 2023 gereed te zijn met deze optimalisatieslag is nog steeds haalbaar. Eerste kwartaal 2022 is een eerste gedeelte van Altena geoptimaliseerd. Dit is inmiddels afgerond. Momenteel worden de overige kernen geoptimaliseerd en worden de beschikbare rioolinspectiegegevens gekoppeld aan de rioolstrengen in Geovisia. Een enorme verbetering voor het uitvoeren van goed rioolbeheer.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
			Q2 2022		<p>"Fase 0" PWRG": Het beleid voor riolering, water, klimaatadaptatie en groen is vastgelegd in diverse documenten. Clusters Riolering & Water en Groen gaan een nieuw Programma opstellen, waarin het (uitwerkings)beleid en actieprogramma's (bestaand en in ontwikkeling) voor de aspecten riolering, water, klimaatadaptatie en groen worden geïntegreerd. Een dergelijk integraal plan vraagt betrokkenheid en draagvlak van diverse beleidsvelden op ambtelijk en bestuurlijk niveau (fase 0). Deze "fase 0" is inmiddels afgerond en de start van het Programma Water, Riolering en Groen – Voor een waterrobuust en klimaatbestendig Altena is aanstaande.</p>
			Q3 2023		<p>"Fase 1 PWRG": De uitvraag voor het opstellen van het programma Water, Riolering en Groen is uitgezet en opdracht zal in september verleend worden. Het programma Water, Riolering en Groen zal volgens planning in juli 2023 afgerond worden.</p>
			Oktober 2022		<p>Team Ruimtelijk Beheer is gestart met het Jaarprogramma Openbare Ruimte 2023 (hierna JOR 2023). Het JOR 2023 geeft inzicht in de werkzaamheden van het team Ruimtelijk Beheer van gemeente Altena in 2023. Het is een product van de integrale afstemming van de disciplines binnen het team Ruimtelijk Beheer. Daarnaast wordt er afstemming gezocht met de overige teams van de gemeente Altena. Inmiddels zijn er voor 2023 12 projecten geïnitieerd en worden op dit moment verder uitgewerkt en voorzien van een kostenraming.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					<p>In 2020 is door Antea Group in gezamenlijk overleg met gemeente Altena het Integraal Beheerkader (hierna IBK) opgesteld met de toen bekend en beschikbare informatie en uitgangspunten.</p> <p>Inmiddels is meer en actuelere informatie beschikbaar waardoor het wenselijk is om het IBK te herijken en de productbladen te actualiseren. De forse financiële consequenties, zoals al bij de kaderbrief opgenomen zijn vertaald in de begroting 2023. De in 2020 door de raad vastgestelde beheerkaders zijn daarbij uitgangspunt gebleven.</p> <p>De actualisatie bij de discipline Riolering & Water volgt later wanneer Programma Riolering, Water en Groen is afgerond en Geovisia verder op orde is gebracht. De consequenties hiervan zijn nog niet betrokken in de herijking van het IBK.</p> <p>Het bomenbeleidsplan is vastgesteld en nu wordt een bomenbeheersplan opgesteld om vast te leggen hoe we met het beheer van onze bomen omgaan.</p> <p>Voor het beheer en onderhoud van de wegen in Altena is de afgelopen periode hard gewerkt aan een nieuw beheer- en onderhoudsplan. Dit voor de periode 2022-2026. T.o.v. eerdere plannen zijn nu alle arealen op orde gebracht en is een bijpassende financiële vertaling gemaakt. Deze financiële vertaling is gebaseerd op het vastgestelde onderhoudsniveau B.</p> <p>Ook voor civiele kunstwerken is een nieuw beheer- en onderhoudsplan opgesteld voor de periode 2022-</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
					2031. Ook hier zijn alle arealen op orde gebracht en is een financiële vertaling gemaakt waarbij rekening is gehouden met alle overige bijkomende kosten.
	Veilige speeltoestellen die voldoen aan de wettelijke regels	We stellen een beleidsplan op voor speelvoorzieningen. Vooruitlopend daarop nemen we alvast maatregelen in het kader van onderhoud en vervanging van speeltoestellen.			Voor het opstellen van een beleidsplan wordt er opdracht gegeven aan een extern deskundig bedrijf. Naar verwachting wordt hier in juni 2022 mee gestart. Het team Samenleving geeft hiervoor opdracht en coördineert dit.
Voorkoming van ongevallen op het werk	Aanwijzing installatieverantwoordelijke op grond van het Arbo-besluit	We onderzoeken hoe we kunnen voldoen aan de verplichting een installatieverantwoordelijke aan te wijzen voor het toezicht op een veilige werkomgeving bij het onderhoud aan elektrische installaties.			<p>Het college heeft het Kwaliteitshandboek Installatieverantwoordelijkheid deel 1 vastgesteld.</p> <p>De volgende stap nu is om een rechtspersoon aan te wijzen als Installatieverantwoordelijkheid met een machtiging voor het uitvoeren van het veiligheids- en aanwijzingsbeleid zoals genoemd in het kwaliteitshandboek Installatieverantwoordelijkheid deel 1 en 2.</p> <p>Op dit moment zijn we in overleg met een externe partner die ons ondersteunt bij de invulling van de wettelijke verplichtingen die de gemeente, als eigenaar, heeft ten aanzien van het in stand houden van de elektrotechnische bedrijfsvoering inzake de veiligheid van elektrotechnische installaties en het bedienen van, werken aan deze installaties door werknemers van de gemeente.</p>

5.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
5. Bereikbaar Altena					
Voorziening wegen en civiele kunstwerken naar reserve	2.347 V	-	-	-	-
Correctie vrijval voorziening civiele kunstwerken	146 N	-	-	-	-
Correctie vrijval voorziening wegen	2.160 N	-	-	-	-
Project glasvezel Delta Fiber	506 V	147 N	95 N	-	-
Diverse mutaties < 50.000	32 V	32 V	32 V	32 V	32 V
Totaal 5. Bereikbaar Altena	579 V	115 N	63 N	32 V	32 V
Mutaties reserves programma 5					
Voorziening wegen en civiele kunstwerken naar reserve	2.347 N	-	-	-	-
Dekking uitgaven reserve civiele kunstwerken	146 V	-	-	-	-
Dekking uitgaven reserve wegen	2.160 V	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves programma 5	41 N	-	-	-	-
Eindtotaal	538 V	115 N	63 N	32 V	32 V

Toelichting

Omzetting voorzieningen wegen en civiele kunstwerken naar reserves

Op basis van het Beheerkader Openbare ruimte waren aanvankelijk de bestemmingsreserves Wegen en Civieltechnische Kunstwerken deels omgevormd tot voorzieningen. Een voorziening moet onderbouwd zijn met een beheerplan. De bijbehorende beheerplannen waren echter nog niet opgeleverd, waardoor in de Jaarrekening 2021 beide voorzieningen omgezet naar een reserve. Omdat de beheerplannen op dit moment nog niet definitief zijn opgeleverd worden ook in 2022 de voorzieningen omgezet naar een reserve. Per saldo is het omzetten budgettair neutraal, het begrotingsaldo wordt hierdoor niet beïnvloed.

Project glasvezel Delta Fiber

Door de aanleg van glasvezel van Delta Fiber is in 2022 sprake van extra legesopbrengsten. Vanuit deze opbrengsten worden de advieskosten, projectleider en toezichtkosten betaald. Daarvoor is een lastenraming opgenomen.

Programma 6. Financiën

6.1 Doelenbomen Financiën

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Behoedzaam manoeuvreren					
Uitkomen met ons inkomen	Een sluitende meerjarenbegroting	<ul style="list-style-type: none"> We verbeteren de control op de financiën en zorgen voor een voortdurende monitoring van inkomsten en uitgaven. Tegenvallers worden binnen een programma gedekt, uitgaven worden niet naar de toekomst verschoven en meevallers komen ten goede aan de Algemene Reserve. We verbeteren de grip op de uitgaven in het sociaal domein (zie Programma Samenredzaam, Doelenboom 'De financiële middelen'). We onderzoeken jaarlijks of alle 	2022		<p>Voor de inspanningen om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociaal domein wordt verwezen naar het programma Samenredzaam, doelenboom 'De financiële middelen'.</p> <p>Op basis van de positieve ervaringen met de inzet van de subsidieadviseur en het gebruik van het SubsidieVolgSysteem is de opdracht aan TRIAS verlengd tot 31 december 2022. Hiermee kan verder gebouwd worden aan het subsidiebewustzijn binnen de organisatie en kan de verwerving van subsidies gecontinueerd worden. Richting het eind van 2022 kan de inzet opnieuw formeel geëvalueerd worden, waarbij gekozen kan worden voor continuering van de overeenkomst met TRIAS of voor het beleggen van deze taken binnen de eigen organisatie.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
		<p>ambities uit het collegeprogramma financieel haalbaar zijn en doen zo nodig voorstellen tot bijstelling.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De begroting, jaarrekeningen en tussenrapportages zijn transparant. • We zoeken actief naar mogelijkheden om onze middelen te verhogen, bijvoorbeeld door aanpassingen in onze vastgoedportefeuille, cofinanciering en subsidies. We maken gebruik van een subsidioloog om daarop meer zicht te krijgen. • We streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke diensten en producten, behalve bij de grafrechten. De grafrechten en de rioolheffing worden nader op kostendekkendheid geanalyseerd. • We doen onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van de bedrijfsvoering en mogelijke besparingen. 			
	Een gezonde reserve- en schuldpositie	We monitoren onze weerstands- en reservepositie, zodat deze gezond blijven, wat betekent dat 90% van onze risico's is afgedekt.	2022		De weerstands- en reservepositie wordt gemonitord. Deze voldoet aan de gestelde norm.

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
Strategisch vastgoedbeleid					
Een optimaal maatschappelijk en financieel rendement van ons vastgoed en een energieneutrale vastgoedportefeuille in 2035	Een strategisch vastgoed- en accommodatiebeleid.	<ul style="list-style-type: none"> We starten met de implementatie van het strategisch vastgoedbeleid door het opstellen van een transitieplan waarin we de werkelijkheid afzetten tegen nieuw beleid en de te nemen acties benoemen. We werken de routekaart duurzaamheid voor het vastgoed verder uit waarin de maatregelen en middelen worden opgenomen die nodig zijn om de CO₂ uitstoot tot nul te reduceren. We voeren onderhoud uit o.b.v. de in 2020/2021 opgestelde MJOP's en het conditieniveau zoals in het vastgoedbeleid is opgenomen. 	<p>Geheel 2022</p> <p>Geheel 2022</p> <p>Geheel 2022</p>		<ul style="list-style-type: none"> Er is een extern participatietraject opgestart om exploitanten, verenigingen en gebruikers te bevragen over de kwaliteit van ons vastgoed. Daarnaast starten we spoedig een onderzoek naar de toegankelijkheid van de gebouwen. Alle vergaarde informatie dient als input voor het transitieplan. Alle informatie is reeds verzameld en ingevoerd in een tool waarmee scenario's kunnen worden doorgerekend. Door middel van een bestuurlijke sessie zal nu een voorkeursscenario worden bepaald. Het jaarprogramma onderhoud 2022 is definitief gemaakt en wordt in de maanden april t/m oktober uitgevoerd.
Optimale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en organisaties	Adequate en duurzame huisvesting voor het bestuur en de medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> Het uitgangspunt is dat de gemeentelijke organisatie centraal wordt gehuisvest. Wij werken in 2021 verder aan de uitvoering van de op 2 juli 2019 aangenomen motie over de unilocatie te Almkerk en komen met een actuele visie op huisvesting. 	Het huidige Dienstverleningsconcept biedt voldoende houvast om vanuit het perspectief van dienstverlening te kijken naar de huisvesting van de organisatie en zal op die manier ook		<p>De afgelopen periode is de Visie op Werken vastgesteld waarin de ambities zijn vastgelegd op het gebied van thuiswerken. De thuiswerkfactor die hieruit volgt dient als input voor het berekenen van het benodigde kantooroppervlak.</p> <p>Daarnaast zijn verschillende gegevens met betrekking tot de huidige- en toekomstige formatie geïnventariseerd en zijn de gewenste faciliteiten (en het daarbij benodigde vloeroppervlak) inzichtelijk gemaakt.</p>

Maatschappelijke effecten	Resultaten	Inspanningen	Planning	Status	Toelichting
			<p>worden meegenomen. Omvang van de huisvesting en werkwijze van de organisatie vergen onderzoek. Uiteindelijk is een politiek-bestuurlijke keuze voor langere termijn nodig.</p>		<p>In het vervolg van dit project worden verschillende mogelijkheden inzichtelijk gemaakt om het toekomstig tekort aan kantooroppervlak op te lossen. Middels een multicriteria-analyse zullen we hieruit een voorkeursvariant aandragen.</p> <p>Met de portefeuillehouder wordt een stappenplan besproken om te komen tot besluitvorming.</p>

6.2 Financieel overzicht

6a. Algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
6a. Algemene dekkingsmiddelen					
Meicirculaire 2022	5.442 V	6.509 V	8.887 V	9.845 V	3.475 V
Septembercirculaire 2022	3.006 V	3.831 V	2.432 V	916 V	7.286 V
Gerealiseerde meeropbrengst OZB	175 V	175 V	175 V	175 V	175 V
Bijdrage SVHW	3 V	66 N	69 N	73 N	77 N
Administratieve overheveling coronamiddelen	99 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	5 N	17 V	17 V	17 V	17 V
Totaal 6a. Algemene dekkingsmiddelen	8.720 V	10.467 V	11.441 V	10.880 V	10.876 V
Mutaties reserves Algemene dekkingsmiddelen					
Storting bestemmingsreserve ondersteuning energiecrisis	1.000 N	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-
Eindtotaal	7.720 V	10.467 V	11.441 V	10.880 V	10.876 V

Toelichting

Meicirculaire 2022

- Op basis van de Meicirculaire 2022 zijn op deze post de mutaties in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor de jaren 2022 tot en met 2026 verwerkt. De forse bijstelling van de algemene uitkering is met name het gevolg van een hogere bijstelling voor de ontwikkeling van de lonen en prijzen (prijsontwikkeling) en van de doorwerking van het Regeerakkoord (volumeontwikkeling).
- De VNG heeft ingestemd met het voorstel van het Rijk de volumeontwikkeling van de algemene uitkeringen in de jaren 2022-2025 op de stand van de Meicirculaire 2022 te bevriezen. De algemene uitkering wordt dan nog wel jaarlijks geactualiseerd voor de gewijzigde ramingen voor de loon- en prijsontwikkelingen.
- Het jaar 2026 is na het verschijnen van de Meicirculaire 2026 bekend geworden als het 'ravijnjaar'. Doordat het Regeerakkoord van Rutte IV een looptijd heeft tot 2025 zijn de meeste onderwerpen tot dat jaar doorgerekend, waardoor vanaf het jaar 2026 een terugval ontstaat. De VNG heeft aangegeven deze abrupte beëindiging van de doorrekening per 2026 niet te accepteren.
- Omdat de Meicirculaire 2022 forse positieve uitkomsten kende en eventuele toekomstige neerwaartse bijstellingen van de algemene uitkering te kunnen opvangen is in de raming vanaf 2023 rekening gehouden met een behoedzaamheid van 25% van het accres van de algemene uitkering. Dit was in lijn met een advies van de 100.000+ gemeenten en ook met wat de landelijke deskundigen adviseren.

Septembercirculaire 2022

- Op basis van de Septembercirculaire 2022 zijn op deze post de mutaties in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor de jaren 2022 tot en met 2026 verwerkt. Ten opzichte van de Meicirculaire 2022 stijgt de algemene uitkering als gevolg van de gestegen indexering voor loon- en prijsontwikkelingen. Er is conform afspraak geen sprake van een verdere volumeontwikkeling.
- Door de afspraak de volumeontwikkeling te bevriezen ontstaat er een meer stabiele ontwikkeling van de algemene uitkering. De behoedzaamheid voor het jaar 2023 is daarom losgelaten. Verder kan een deel van de voor 2023 ontvangen loon- en prijscompensatie vrijvallen.
- Voor het 'ravijnjaar' 2026 heeft het Rijk eenmalig een bedrag aan het gemeentefonds toegevoegd, dat de kloof echter volstrekt niet dicht. Met betrekking tot het jaar 2026 heeft het college geacht een bestuurlijk signaal richting Den Haag te willen afgeven. De raming van de algemene uitkering voor het jaar 2025 is doorgetrokken naar 2026.

Gerealiseerde meeropbrengst OZB

De OZB eigenaren woningen heeft meer opgeleverd dan oorspronkelijk geraamd, er is sprake van een gerealiseerde meeropbrengst. Op basis hiervan is de opbrengstraming structureel verhoogd.

Bijdrage SVHW

Op basis van de Begroting 2022 en de Begroting 2023 van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) is de raming van de gemeentelijke bijdrage aan SVHW bijgesteld.

Administratieve overheveling coronamiddelen

Vanuit programma 6a en 6b wordt een aantal bedragen overgeheveld naar programma 3. Deze mutaties zijn per saldo budgettair neutraal en hebben geen invloed op het begrotingsaldo.

Mutatie reserves Algemene dekkingsmiddelen

Conform amendement 3.1 zoals aangenomen in de raadsvergadering van 8 november 2022 wordt een bedrag van € 1.000.000 ten laste van het begrotingsaldo in de nieuw gevormde bestemmingsreserve Ondersteuning verenigingen c.a. energiecrisis gestort.

6b. Overhead

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
6b. Overhead					
Aanpassen vleugel gemeentehuis	120 N	-	-	-	-
Administratieve overheveling procesregie	100 N	-	-	-	-
Aframing facilitair budget	67 V	67 V	67 V	67 V	67 V
Programmamanagers	56 N	222 N	222 N	222 N	222 N
Hogere lasten Open Line	325 N	150 N	50 N	50 N	50 N
Cyberverzekering	40 N	80 N	80 N	80 N	80 N
Werving en selectie	270 N	150 N	150 N	150 N	150 N
WGA- en WW-uitkeringen	58 N	28 N	28 N	28 N	28 N
Extra inhuurbudget	1.000 N	-	-	-	-
Matchability Kennispoort Altena	60 N	43 N	-	-	-
Bijdrage Inkoopbureau	58 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	281 N	212 N	139 N	140 N	141 N
Mutaties reserves Overhead	2.300 N	817 N	601 N	602 N	603 N
Mutaties reserves Overhead	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves Overhead	-	-	-	-	-
Eindtotaal	2.300 N	817 N	601 N	602 N	603 N

Toelichting

Aanpassen vleugel gemeentehuis

Op dit moment is er voor de wethouders geen mogelijkheid in een eigen kamer te werken of te overleggen. Om dit te bewerkstelligen wordt de bestuursvleugel aangepast en worden vijf wethouderkamers gecreëerd.

Administratieve overheveling procesregie

Het betreft de overheveling van het budget voor de inzet van de procesregisseur op het snijvlak van zorg en veiligheid van programma 1 naar programma 6b Overhead. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Aframing facilitair budget

Door de aanschaf van koffieautomaten in eigen beheer in plaats van lease wordt een besparing gerealiseerd. Vanwege de toenemende digitalisering (digitaal ondertekenen, berichtenbox Mijn Overheid) wordt er daarnaast van uitgegaan dat ook de uitgaven met betrekking tot portiekosten verminderen. Per saldo kan daarmee een aframing van het facilitair budget plaatsvinden.

Programmamanagers

Voor het programma Huisvesting vluchtelingen en statushouders alsmede het programma Armoedebestrijding is budget opgenomen om een programmamanager aan te trekken. De programmamanager zal zich in eerste instantie richten op het opstellen van een programmaplan.

Hogere lasten Open Line

Vanwege aanhoudend thuiswerken, organisatieversterking en meer grafische toepassingen is het noodzakelijk geweest om de hardware uit te breiden met twee servers om zo een werkbare performance te kunnen garanderen binnen de Citrix-omgeving. Dit is een verhoging 20% op het totale volume. De trend is om Citrix af te gaan bouwen en vanaf 2024 tot een minimum te bespreken of als de alle kern leveranciers daarvoor gereed zijn, zelfs geheel uit te faseren. Hierdoor nemen de meerkosten in het meerjarenperspectief naar verwachting af. Uitbreiding formatie vraagt extra (Microsoft) licenties en dus een stijging in licentiekosten. Vanaf 2023 verwachten we licenties van een software reseller te betrekken.

Cyberverzekering

Verzekeringsmaatschappijen verhogen steeds de kosten, om reden van het toegenomen risico. Toch wordt de verzekering nog als een afdoende middel beschouwd om schade te dekken en een goede Incident Response uit te kunnen voeren. Als de verzekering weg zou vallen dan moet er voor de wegvallende kosten wel Incident Response ingeregeld worden en zou er in de algemene risicobuffer middelen beschikbaar moeten zijn voor de dekking van een schade als gevolg van een hack en/of sabotageactie. Een cyberverzekering wordt vooralsnog beschouwd als een noodzakelijke voorziening als gevolg van een toenemend risico.

Werving en selectie

Met de groei van de organisatie is het bestaande budget voor werving en selectie ontoereikend gebleken. De kosten van werving en selectie stijgen door campagnes voor reguliere vacatures, de inhuur van een extern bureau voor de werving van teammanagers en een concerncontroller en de inzet van extra campagnes en externe partijen om vacatures in te vullen. Daarnaast is sprake van hogere lasten door het uitvoeren van een Employer Brand campagne en de wervingscampagne Happy Horizon ter ondersteuning van de organisatieversterking en de employer branding.

WGA- en WW-uitkeringen

Het betreft medewerkers die op dit moment in een WGA- en WW-uitkering zitten. Het huidige budget voor deze post is niet toereikend. Het benodigde bedrag is voldoende zolang er geen nieuwe medewerkers in WGA of WW vallen. In het bedrag voor 2022 is tevens budget opgenomen in verband met een mobiliteitsverband van een medewerker.

Extra inhuurbudget

Als gevolg van de vele vacatures en het moeilijk kunnen invullen van deze vacatures wordt er ingehuurd. De lasten van het inhuren van personeel zijn hoger dan de lasten van de inzet eigen personeel. Daarnaast is sprake van overlap; om nieuw personeel in te werken blijft oud personeel of inhuur langer aanwezig. Deze factoren leiden tot een verwacht tekort op het inhuurbudget.

Matchability Kennispoort Altena

Aan Matchability (in samenwerking met de stichting Kennispoort Altena) is toegezegd om als gemeente 1,5 jaar deel te nemen. Voor de lasten die hiermee samenhangen is budget nodig.

Bijdrage Inkoopbureau

Aanvullend op de reguliere afname van uren bij het Inkoopbureau zijn in 2022 extra uren ingekocht voor advies en ondersteuning bij inkoop- en aanbestedingsprocedures.

6c. Vennootschapsbelasting

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
6c. Vennootschapsbelasting					
Geen mutaties	-	-	-	-	-
Totaal 6c. Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Mutaties reserves Vennootschapsbelasting					
Mutaties reserves Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Eindtotaal	-	-	-	-	-

Investerings

Op een aantal programma's worden voor 2022 investeringsbudgetten gevraagd. Conform de systematiek drukken de kapitaallasten van deze investeringen vanaf het jaar 2023 op de begroting. Deze investeringsbudgetten moeten voor het jaar 2022 gevoteerd worden. In onderstaande tabel zijn deze investeringsbudgetten opgenomen. Daarnaast worden in de tabel de investeringsbudgetten weergegeven waar sprake is van verschuiving naar 2023 en waar sprake is van een voordeel. De gevolgen voor de kapitaallasten die samenhangen met de in de tabel genoemde investeringsbudgetten zijn vanaf 2023 in de Begroting 2023 verwerkt.

Investering	2022
Nieuwe / verhoogde investering	
Dierenverblijf Veen	45.000 N
Het Hoekje Almkerk Tiny Houses	115.000 N
Herijking milieustation Giessen	90.000 N
Lagere investering	
Fietspad Jachtsloot Hank	-12.980 V
Verkeerskundige aanpassingen Sigmondstraat	-50.000 V
Verschuiving naar 2023	
Brede school Almkerk	-4.822.734 V
Altenacollege - Durox vleugel	-334.950 V
Vorbereidingskrediet Het Bakken	-488.267 V
Vorbereidingskrediet Het Fundament	-3.534.389 V
Uitbreiding Oranje Nassau	-5.181.703 V
Vorbereiding Uitbreiding H. Dunant	-134.297 V

Toelichting

Dierenverblijf Veen

Op basis van het collegebesluit van 7 juni 2022 is een investeringsbudget van € 45.000 beschikbaar gesteld voor het vervangen van het dierenonderkomen in de dierenweide in Veen. Het dierenonderkomen wordt in zijn geheel vervangen door een groter en geschikter onderkomen voor de dieren. Daarnaast wordt stromend water aangelegd en wordt het nieuwe onderkomen verduurzaamd. De kapitaallasten zijn vanaf 2023 in de Begroting 2023 verwerkt.

Bouw- en woonrijp maken Het Hoekje Almkerk

De vereniging Tiny Altena wil 12 tiny houses oprichten aan het Hoekje in Almkerk. Het terrein moet daarvoor bouwrijp gemaakt worden door de gemeente. Hiervoor is een investeringsbudget nodig (collegebesluit d.d. 13 september 2022).

Herinrichting gemeentewerf Giessen

In verband met meerkosten moet het investeringsbudget voor de herinrichting van de gemeentewerf Giessen worden verhoogd. De meerkosten zijn ontstaan door een tegenvallende aanbesteding, door extra kosten voor de fundatie om langere sluiting (vanwege overdadige regenval) te voorkomen, door een veelheid aan kleine inrichtingselementen en door de inzet van een verkeersregelaar in de opstartfase. De gekapitaliseerde investering wordt verwerkt in het totaal aan geïnvesteerd vermogen ten behoeve van het product afval. De jaarlijkse afschrijving hierop wordt verhaald via de afvalstoffenheffing. De herinrichting van het milieustation Giessen kende eerder al een tegenvaller. Deze is verwerkt in de Eerste Bestuursrapportage 2022.

Fietspad Jachtsloot Hank

De investering met betrekking tot het fietspad Jachtsloot Hank is goedkoper uitgevallen. De gevolgen voor de kapitaallasten zijn verwerkt in de Begroting 2023.

Verkeerskundige aanpassing Sigmondstraat

De investering inzake de verkeerskundige aanpassing van de Sigmondstraat heeft geen prioriteit meer gekregen en valt vrij. De gevolgen voor de kapitaallasten zijn verwerkt in de Begroting 2023.

Investeringsbudgetten Integraal Huisvestingsplan

Binnen het Integraal Huisvestingsplan wordt een aantal investeringsbudgetten van 2022 naar 2023 doorgeschoven. De gevolgen voor de kapitaallasten worden verrekend met de dekkingsreserve kapitaallasten.

Samenvattend overzicht

Financieel overzicht

In de Tweede Bestuursrapportage 2022 rapporteert het college over de financiële afwijkingen van de Begroting 2022 in de periode tot september 2022. In onderstaande tabel worden per programma de effecten op het begrotingsaldo weergegeven.

Programma	2022	2023	2024	2025	2026
1. Inwoner & Bestuur	160 V	39 N	47 V	29 V	24 V
2. Altena Samenredzaam	1.745 N	542 N	220 N	113 V	149 V
3. Veelzijdig Altena	336 N	270 N	221 N	21 N	21 N
4. Duurzaam Altena	1.545 N	343 N	343 N	342 N	342 N
5. Bereikbaar Altena	579 V	115 N	63 N	32 V	32 V
6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	8.720 V	10.467 V	11.441 V	10.880 V	10.876 V
6b. Overhead	2.300 N	817 N	601 N	602 N	603 N
6c. Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal mutaties baten / lasten	3.534 V	8.341 V	10.040 V	10.088 V	10.115 V
Mutaties reserves programma 1	-	-	-	-	-
Mutaties reserves programma 2	-	-	-	-	-
Mutaties reserves programma 3	97 V	-	-	-	-
Mutaties reserves programma 4	-	-	-	-	-
Mutaties reserves programma 5	41 N	-	-	-	-
Mutaties reserves alg.dek.mid. en onvoorzien	1.000 N	-	-	-	-
Mutaties reserves overhead	-	-	-	-	-
Mutaties reserves vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	945 N	-	-	-	-
Totaal mutaties Tweede Bestuursrapportage 2022	2.589 V	8.341 V	10.040 V	10.088 V	10.115 V

De Tweede Bestuursrapportage 2022 bevat voor het jaar 2022 financiële mutaties van in totaal € 2.589.000 voordelig. De doorwerking van de mutaties in de jaren 2023 en verder is verwerkt in de Begroting 2023.

Bovenstaande betekent dat het saldo van de Begroting 2022 op dit moment uitkomt op € 29.000 voordelig.

(bedragen x € 1.000)	2022
Saldo Begroting 2022	13 V
Mutaties Eerste Bestuursrapportage 2022	2.573 N
Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2022	2.589 V
Saldo Begroting 2022 na Tweede Bestuursrapportage 2022	29 V